

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

AIKUISTEN MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMISKOULUTUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2012

Määräykset ja ohjeet 2012:1

**AIKUISTEN MAAHANMUUTTAJIEN
KOTOUTUMISKOULUTUKSEN
OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2012**

© Opetushallitus

Määräykset ja ohjeet 2012:1

ISBN 978-952-13-5029-0 (nid.)

ISBN 978-952-13-5030-6 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-887X (painettu)

ISSN 1798-8888 (verkkójulkaisu)

Taitto: Edita Prima Oy/Timo Päivärinta/PSWFolders Oy

www.oph.fi/julkaisut

Juvenes Print - Tampereen Yliopistopaino Oy

Kotoutumiskoulutuksen järjestäjille

DNO	1/011/2012
MÄÄRÄYS	Velvoittavana noudatettava
PÄIVÄMÄÄRÄ	1.2.2012
Voimassaoloaika	1.2.2012 alkaen toistaiseksi
Säännökset joihin toimivalta määräyksen antamisesta perustuu	Laki kotoutumisen edistämisestä 20 §
Korvaa suosituksen	5/421/2007

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012

Opetushallitus on tänään hyväksynyt Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012. Nämä opetussuunnitelman perusteet tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.6.2012 jälkeen hankitussa ja/ tai alkaneessa koulutuksessa. Opetussuunnitelman perusteet ovat voimassa toistaiseksi.

Kotoutumiskoulutuksen järjestäjä ei voi jättää noudattamatta tai poiketa opetussuunnitelman perusteista.

Pääjohtaja

Aulis Pitkälä

Johtaja

Jorma Kauppinen

TIEDOKSI

Työ- ja elinkeinoministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
Työvoimatoimistot

SISÄLTÖ

Johdanto	7
1 Opetussuunnitelma	9
2 Koulutuksen järjestämisen lähtökohdat	10
2.1 Arvoperusta.....	10
2.2 Kotoutumiskoulutus osana kotoutumista	11
2.3 Koulutuksen laajuus ja rakenne.....	11
2.4 Lähtötason arviointi ja opintopolut kotoutumiskoulutuksessa	13
2.5 Yhteistyö eri tahojen kanssa	15
3 Koulutuksen toteuttaminen	16
3.1 Oppimiskäsitys	16
3.2 Oppimisympäristö ja työtavat	16
3.3 Toimintakulttuuri	18
4 Opiskelijan tukeminen ja ohjaus	20
4.1 Ohjaus osana kotoutumiskoulutusta	20
4.2 Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta.....	21
4.3 Ammatillinen ohjaus ja jatkosuunnitelmat	22
5 Kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	23
5.1 Kotoutumiskoulutuksen yleiset tavoitteet	23
5.2 Suomen kieli ja viestintätaidot	24
5.3 Työelämä- ja yhteiskuntataidot	31
5.3.1 Työelämätaidot	31
5.3.2 Yhteiskuntataidot ja kulttuurintuntemus	35
5.4 Valinnaiset opinnot	39
6 Arviointi ja todistukset	40
6.1 Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet.....	40
6.2 Arviointi opintojen aikana	40
6.3 Arviointi kotoutumiskoulutuksen päättyessä ja todistus	41
Liitteet	
Liite 1. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko	43
Liite 2. Kielitaitotasojen kuvaukset	53
Liite 3. Esimerkki opiskelijoiden jakamisesta lähtötason arvioinnin perusteella eri opintopoluille sekä kotoutumiskoulutuksen moduuleihin	55
Liite 4. Kotoutumiskoulutuksen todistusmalli	56

Johdanto

Kotoutumislain¹ tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista ja tukea heidän aktiivista osallistumistaan suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Maahanmuuttajien kotoutumisen tehostamiseksi ja työllistymisen nopeuttamiseksi kotoutumislaisissa säädetään kotoutumista edistävästä ja tukevasta toimenpiteistä ja palveluista.

Kotoutumislain² tavoitteena on myös, että kaikki maahanmuuttajat saisivat tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa, palvelujärjestelmästä sekä kotoutumislain mukaisista kotoutumista edistävästä toimenpiteistä. Laissa säädetään maahanmuuttajan kotoutumista edistävästä alkuvaiheen toimenpiteistä ja palveluista, joita ovat perustietojen antaminen, ohjaus ja neuvonta, alkukartoitus sekä kotoutumissuunnitelma, jossa voidaan sopia kotoutumiskoulutuksesta. Perustietoaineisto suomalaisesta yhteiskunnasta annetaan kaikille Suomeen muuttaville oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon, oleskeluoikeuden rekisteröinnin tai kotikunnan ja väestötietojen rekisteröinnin yhteydessä.

Kotoutumislain³ mukaisessa alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden tarpeet. Alkukartoituksen perusteella maahanmuuttaja ohjataan hänen tarpeitaan vastaaviin toimenpiteisiin ja palveluihin. Alkukartoitukseen ovat oikeutettuja työttömät ja toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti saavat maahanmuuttajat. Alkukartoitus voidaan tehdä myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoituksen toteuttamisesta vastaa joko työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) tai kunta.

Alkukartoituksen perusteella laadittavan kotoutumissuunnitelman⁴ tarkoituksena on maahanmuuttajan tukeminen ja ohjaaminen kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin ja palveluihin erityisesti maahanmuuton alkuvaiheessa. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan⁵, jos hän on työtön tai jos hän saa toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti. Kotoutumissuunnitelma

1 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 1 §

2 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 7 §

3 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 9 §

4 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 11 §

5 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 12 §

voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi. Kotoutumissuunnitelmassa kunta ja/tai TE-toimisto sopivat yhdessä maahanmuuttajan kanssa⁶ niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajaa hankkimaan suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja.

Kotoutumiskoulutusta⁷ järjestetään oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle pääsääntöisesti työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena. Kotoutumiskoulutus voidaan toteuttaa myös omaehtoisena opiskeluna. Työvoimapolitiittisena koulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen voivat osallistua työttömät tai työttömyysuhan alaiset henkilöt. Myös työssä olevat voivat tietyissä tilanteissa hakeutua koulutukseen. Opiskelijat voivat hakeutua omaehtoiseen opiskeluun oman harkintansa mukaan, opiskelusta on kuitenkin sovittava TE-toimiston kanssa kotoutumissuunnitelmassa ennen opintojen aloittamista niissä tilanteissa, joissa opiskellaan kotoutumistuella. Luku- ja kirjoitustaidottomille aikuisille maahanmuuttajille järjestetään luku- ja kirjoitustaidon opetussuunnitelman perusteiden mukaista luku- ja kirjoitustaidon koulutusta.

Kotoutumiskoulutuksena⁸ järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää maahanmuuttajan pääsyä työelämään ja jatkokoulutukseen ja joka edistää maahanmuuttajan yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon. Kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalla, jonka asiakkaaksi maahanmuuttaja ohjataan, on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä työ- ja elinkeinotoimistolta ja kunnan viranomaiselta koulutuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot.

Työvoimapolitiittinen kotoutumiskoulutus annetaan näiden Opetushallituksen antamien Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti⁹. Mikäli oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään muuta koulutusta, esimerkiksi perusopetusta tai ammatillista koulutusta, noudatetaan kyseisen koulutuksen opetussuunnitelman perusteita. Jos koulutuksella ei ole opetussuunnitelman perusteita, koulutuksen järjestäjä voi noudattaa näitä opetussuunnitelman perusteita.

6 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 13 §

7 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 21 §

8 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §

9 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §

1 Opetussuunnitelma

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus tulee kotoutumislain mukaan antaa näiden Opetushallituksen antamien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti¹⁰. Opetushallitus suosittelee, että näiden perusteiden pohjalta laaditaan koulutuksen järjestäjän oma opetussuunnitelma. Opetussuunnitelman hyväksyy kunkin oppilaitoksen tai muun koulutuksen tarjoajan sen omassa johtosäännössä tai vastaavassa säädöksessä päättämä taho. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumisen opetussuunnitelmaa laatiessaan koulutuksen järjestäjän tulee ottaa huomioon toiminta-alueensa kotoutumisohjelma¹¹ ja aikaisemmista kotoutumiskoulutuksista saatu palaute. Opetussuunnitelmaan sisällytetään niitä seikkoja, jotka kullakin kotoutumispaikkakunnalla erityisesti edistävät kotoutumista.

Opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat

- koulutuksen järjestämisen lähtökohdat ja kohderyhmän kuvaus
- kotoutumiskoulutuksen toteuttamisen erityispiirteet koskien oppimiskäsitystä, oppimisympäristöä ja työtapoja, toimintakulttuuria sekä eheyttämistä ja eriyttämistä
- opiskelijoiden henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta sekä menettelytavat opiskelijan lähtötason ja opiskelijalle sopivan opintopolun arvioimiseksi ja olemassa olevan osaamisen selvittämiseksi sekä tämän tiedon dokumentoimiseksi
- kotoutumiskoulutuksen yleiset tavoitteet, suomen/ruotsin kielen ja viestintätaitojen, työelämä- ja yhteiskuntataitojen, tarjottavien valinnaisten opintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- ohjauksen tavoitteet ja järjestäminen, opiskelijan tukeminen ja tuen järjestäminen sekä kuvaus ohjaukseen ja tuen antamiseen osallistuvien tehtävistä ja työnjaosta
- opiskelijan arviointi, arvioinnin muodot ja käytännöt koulutuksen aikana ja päättyessä, palautteen antamisen käytännöt, arviointiasteikko, todistus ja siihen merkittävät tiedot
- yhteistyö muiden oppilaitosten, kansalaisjärjestöjen ja muiden tahojen kanssa
- yhteistyö työelämäjakson järjestämiseksi

Opetussuunnitelmassa voi olla alueellisia tai seudullisia, kuntakohtaisia ja oppilaitoskohtaisia osia.

10 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §

11 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 32 §

2 Kotoutumiskoulutuksen järjestämisen lähtökohdat

2.1 Arvoperusta

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen arvoperusta noudattaa suomalaisen koulutusjärjestelmän arvoperustaa. Suomi turvaa perustuslain nojalla maahanmuuttajien tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset oikeudet¹². Koulutuksen järjestämisen näkökulmasta tasa-arvo tarkoittaa alueellista ja sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä koulutettavan taloudellisesta asemasta tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista riippumatonta tasa-arvoa. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella¹³. Yhdenvertaisuuslaki edellyttää myös yhdenvertaisuuden aktiivista edistämistä¹⁴.

Kotoutumiskoulutuksen yleisenä arvolähtökohtana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus. Sivustysihanteena on pyrkimys hyvyyteen, totuuteen ja inhimillisyyteen. Koulutus edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, luo edellytyksiä avoimelle demokratialle ja hyvinvoinnille sekä ehkäisee syrjäytymistä. Lisäksi kotoutumiskoulutus harjaannuttaa aikuisia maahanmuuttajia suomalaisen yhteiskunnan toimintatapoihin, kestävään elämäntapaan ja arjen taitoihin.

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus ohjaa tunnistamaan eri kulttuureita yhdistäviä elämänarvoja ja periaatteita. Opiskelu tukee maahanmuuttajien omia kulttuuriperinteitä sekä auttaa arvioimaan ja uudistamaan niitä, jos ne ovat ristiriidassa Suomessa vallitsevien lakien kanssa. Opiskelu vahvistaa opiskelijan taitoja toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa sekä kartuttaa opiskelijan interkulttuurista osaamista. Koulutus kannustaa vuorovaikutukseen eri kulttuuriryhmien välillä ja kantaväestön kanssa. Kotoutumiskoulutuksessa edistetään hyviä etnisiä suhteita eikä sallita syrjintää missään muodossa eikä keneltäkään.

Opiskelijaa rohkaistaan arvioimaan julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden yhtäpitävyyttä ja mahdollisia ristiriitoja sekä pohtimaan kriittisesti suomalaisen

12 Perustuslaki 731/1999, 6 §

13 Yhdenvertaisuuslaki 21/2004, 6 §

14 Yhdenvertaisuuslaki 21 /2004, 4 §

yhteiskunnan mahdollisuuksia ja epäkohtia. Opiskelussa arvoja ja periaatteita kielennetään mahdollisuuksien mukaan. Tavoitteena on arvojen toteuttaminen koulutuksen järjestämistavoissa ja opetuksessa sekä eetoksessa ja toimintakulttuurissa. Arvojen ja todellisuuden yhtäpitävyyttä pyritään arvioimaan osana koulutusta.

2.2 Kotoutumiskoulutus osana kotoutumista

Jokaisen maahanmuuttajan kotoutuminen etenee yksilöllisesti. Siihen vaikuttavat muun muassa maahanmuuttajan yksilölliset ominaisuudet ja edellytykset sekä tarpeet ja toiveet. Myös maahanmuuttajan omalla motivaatiolla on kotoutumisessa keskeinen rooli. Onnistunut kotoutuminen edellyttää yhteiskunnan panostuksen lisäksi maahanmuuttajan omatoimisuutta, tavoitteellista osallistumista ja sitoutumista kotoutumisprosessiin.

Kotoutumisessa ei ole kyse pelkästään maahanmuuttajan henkilökohtaisesta ja hänen perheensä kotoutumisprosessista. Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa sekä maahanmuuttaja että maahanmuuttajan lähiyhteisö ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Tärkeä osa kotoutumista on maahanmuuttajien ja kantaväestön välinen jatkuva kanssakäyminen arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä.

Kotoutuminen on aina myös kokemuksena yksilöllinen: ulkoisesti samassa tilanteessa olevien maahanmuuttajien omat kokemukset kotoutumisesta voivat olla hyvin erilaisia. Yhteiskunta tukee maahanmuuttajien kotoutumista erilaisen palvelujen ja toimenpiteiden avulla erityisesti maassa olon ensimmäisten vuosien aikana, mutta kotoutumisprosessi ei pääty kotoutumislain mukaisen kotoutumisajan päätyttyä.

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on tukea maahanmuuttajan kotoutumista kehittämällä sellaisia kielellisiä, yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia, joiden avulla maahanmuuttaja selviytyy jokapäiväisen elämän tilanteissa uudessa ympäristössään sekä kykenee toimimaan työelämässä ja hakeutumaan jatko-opintoihin.

2.3 Koulutuksen laajuus ja rakenne

Kotoutumiskoulutuksen laajuus ja sisältö vaihtelevat lähtötason arvioinnissa selvitettyjen opiskelijan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Koulutukseen osallistuvan aikuisen maahanmuuttajan opintopolku voi laajuudeltaan olla enintään 60 opintoviikkoa. Yksi opintoviikko vastaa opiskelijan noin 35 tunnin työpanosta.

Kotoutumislain¹⁵ mukaan kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa suomen/ruotsin kielessä taitotason B1.1. Koulutuksen aikana saavutettava kielitaitotasotavoite voi kuitenkin vaihdella opiskelijan työllistymismahdollisuuksien ja ammatillisten jatkosuunnitelmien edellyttämällä tavalla, esimerkiksi korkeasti koulutettujen opiskelijoiden kohdalla. Kielitaito ja viestintätaidot eivät myöskään aina kehity samassa tahdissa muiden työelämävalmiuksien kanssa, joten tason B1.1 saavuttaneella opiskelijalla voi olla vielä puutteita muissa työelämävalmiuksissa.

Laissa julkisista työvoimapalveluista¹⁶ todetaan, että työvoimapolitiittinen aikuis-koulutus on pääasiassa ammatillisia valmiuksia edistävää koulutusta. Yleisivistävää koulutusta voidaan hankkia ammattiin tai tehtävään valmentavana koulutuksena silloin, kun sen puuttuminen estää työllistymistä tai osallistumista ammatilliseen koulutukseen. Hankittavaan koulutukseen voi käytännön ammatillisten valmiuksien parantamiseksi sisältyä oppimista ja harjoittelua.

Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman tulee sisältää seuraavia opintoja, jotka integroidaan toisiinsa, ja toteutetaan opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti:

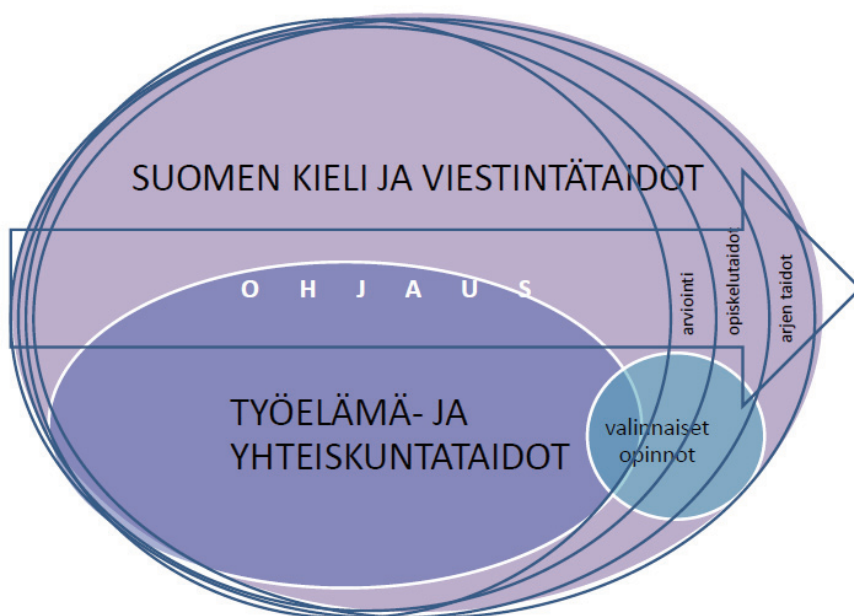
- **suomen kieli/ruotsin kieli ja viestintätaidot** (30–40 opintoviikkoa)
- **työelämä- ja yhteiskuntataidot** (15–25 opintoviikkoa)
- **ohjaus** (5 opintoviikkoa).

Työelämä- ja yhteiskuntataitojen opintoihin tulee sisällyttää yksi tai useampia työelämäjaksoja, joiden yhteinen laajuus on vähintään kuusi opintoviikkoa. Lisäksi opetussuunnitelmaan voi kuulua valinnaisia opintoja. Opintoihin voidaan integroida myös esimerkiksi oman äidinkielen sekä arjen ja vanhemmuuden taitoja, jotka voidaan toteuttaa yhdessä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Kotoutumiskoulutus koostuu suomen/ruotsin kielen ja viestintätaitojen, työelämä- ja yhteiskuntataitojen sekä valinnaisten opintojen sisällöistä sekä ohjauksesta (ryhmä-, pienryhmä- sekä yksilöohjaus). Koulutuksen suunnittelussa otetaan huomioon opiskelijan koulutustarpeiden mukainen opintopolku sekä alueellinen koulutustarjonta. Kotoutumiskoulutus voidaan jakaa moduuleihin, joilla tarkoitetaan opintojaksoja, joiden kesto ja etenemisnopeus voivat vaihdella eri opintopoluilla. Kotoutumiskoulutus voi koostua 2–5 moduulista.

15 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §

16 Laki julkisesta työvoimapalvelusta 1526/2009, 1 §

Kuvio 1. Kotoutumiskoulutuksen opintokokonaisuudet.

Koulutusta on mahdollista tarjota ajallisesti ja toteutustavaltaan joustavasti: päivä- ja iltaopetuksena sekä etä- ja monimuoto-opetuksena. Kaksikielisillä paikkakunnilla voidaan toteuttaa kotoutumiskoulutusta molemmilla kielillä.

2.4 Lähtötason arviointi ja opintopolut kotoutumiskoulutuksessa

Ennen kotoutumiskoulutusta on opiskelijalle tehty kotoutumislain mukainen alkukartoitus¹⁷, jossa on selvitetty työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden tarpeet. Alkukartoitus on tehty työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan toimesta ennen kotoutumissuunnitelman laadintaa.

Kotoutumiskoulutuksen alussa opiskelijalle tehdään lähtötason arviointi, jonka avulla opiskelija ohjataan sopivalle opintopolulle, sopivaan moduuliin ja opetusryhmään. Lähtötason arvioinnin tuloksia hyödynnetään myös opiskelun henkilökohtaistamisessa sekä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa.

17 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 9 §

Lähtötason arvioinnissa tulee selvittää opiskelijan luku- ja kirjoitustaito latinalaisin aakkosin, suomen kielen suullinen ja kirjallinen taito, aiempi opiskelu- ja työkokemus, nykyinen elämäntilanne sekä omat työllistymis- ja koulutustoiveet. Tietoja kerätään sekä opiskelijaa haastatteleamalla että erilaisin kartoituksin.

Opiskelija voidaan ohjata sopivalle opintopolulle huomioiden muun muassa seuraavat tekijät:

- **peruspolku** on tarkoitettu opiskelijoille, joilla on perusopiskeluvalmiudet, toiminnallinen luku- ja kirjoitustaito latinalaisin aakkosin ja aikaisempaa kokemusta vähintään yhden vieraan kielen opiskelusta, tavoitteena on työllistyminen tai ammatillinen koulutus
- **hitaasti etenevien polku** on tarkoitettu opiskelijoille, joilla on puutteita opiskeluvalmiuksissa tai muita oppimisen hitauteen, kuten elämäntilanteeseen vaikuttavia tekijöitä, luku- ja kirjoitustaito latinalaisin aakkosin on tyydyttävä tai harjaantumaton, tavoitteena on työllistyminen tai ammatillinen koulutus
- **nopeasti etenevien polku** on tarkoitettu kielenopiskeluun tottuneille opiskelijoille, joiden luku- ja kirjoitustaito latinalaisin aakkosin on sujuva, joilla on erinomaiset opiskelutaidot ja valmiudet itsenäiseen ja oma-aloitteeseen opiskeluun sekä korkeakoulutus tai kokemusta akateemisesta opiskelusta, tavoitteena on työllistyminen akateemiseen ammattiin tai oman alan täydennyskoulutus

Opiskelijan opintopolku voi toteutua opintopolun mukaisessa opiskelijaryhmässä tai heterogeenisen ryhmän sisällä eriyttämällä opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan. Toteutustapaan vaikuttavat alueelliset resurssit ja opiskelijoiden määrä. Esimerkki opiskelijoiden jakamisesta lähtötason arvioinnin perusteella eri opintopoluille sekä kotoutumiskoulutuksen moduuleihin on esitetty liitteessä 3.

Kotoutumiskoulutuksen aikana koulutuksen järjestäjä voi tarjota mahdollisuutta vaihtaa opintopolkua. Opiskelija voi vaihtaa esimerkiksi nopealta opintopolulta peruspolulle, jos vaihto tukee paremmin oppimista. Päätös vaihtamisesta tehdään ohjauskeskustelussa yhdessä opiskelijan ja kouluttajan kanssa.

Kotoutumiskoulutuksessa tulee huomioida myös erityisryhmät, esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen suorittaneet, jotka saattavat tarvita koulutuksessa yksilöllisten tarpeiden lisäksi erityistukea. Kotoutumista tuetaan paitsi työllistymisen myös elämänhallinnan näkökulmasta.

2.5 Yhteistyö eri tahojen kanssa

Kotoutumiskoulutuksen järjestäjän tulee tehdä koulutukseen liittyvää yhteistyötä muiden tahojen kanssa omalla toiminta-alueellaan. Yhteistyön tarkoitus on paitsi maahanmuuttajan tehokkaampi ja nopeampi kotoutuminen Suomeen myös yhteiskunnan eri toimijoiden nykyistä suurempi sitouttaminen maahanmuuttajien kotoutumiseen. Yhteistyössä on tärkeää hyödyntää moniammatillisuutta tavoitteena tehostaa työelämään ja yhteiskuntaan orientoivan koulutuksen vaikutusta sekä kielenoppimista.

Yhteistyötä voidaan tehdä jatkuvasti, esimerkiksi ennen koulutusjakson aloittamista, koulutusjakson aikana ja koulutusjakson jälkeen. Yhteistyö voi liittyä moniin kotoutumiskoulutuksen sisältöihin kuten työelämäjakson järjestämiseen, työelämä- ja yhteiskuntataitojen opetusta tukeviin tutustumiskäynteihin sekä valinnaisiin opintoihin. Yhteistyötä voidaan tehdä niin julkisen, yksityisen kuin kolmannenkin sektorin organisaatioiden kanssa.

Koulutuksen järjestäjän on hyödyllistä tehdä yhteistyötä kolmannen sektorin organisaatioiden kanssa. Niistä tärkeässä asemassa ovat maahanmuuttajien omat organisaatiot sekä niiden hankkeet ja projektit; maahanmuuttajien organisaatioista maahanmuuttajaopiskelija voi saada kotoutumisessaan tarvitsemaansa vertaistukea. Myös muut kolmannen sektorin organisaatiot, kansalaisjärjestöt ja yhdistykset voivat edistää on maahanmuuttajan kotoutumista.

Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä tiivistä yhteistyötä työelämän toimijoiden ja työhallinnon kanssa. Työnantajien kanssa voidaan luoda yhteistyömalleja, joiden avulla maahanmuuttajien pääsy työelämäjaksoille ja niiden kautta palkkatyöhön, oppisopimuskoulutukseen tai työelämävalmennukseen helpottuu. Yhteistyön kautta koulutuksenjärjestäjä hankkii itselleen ajantasaisen käsityksen työelämän maahanmuuttajilta vaatimista tiedoista ja taidoista.

Koulutuksen järjestäjän on tarpeellista harjoittaa yhteistyötä muiden koulutuksenjärjestäjien kanssa. Sen tarkoituksena on helpottaa maahanmuuttajien tavoitteellisten koulutusratkaisujen rakentamista. Yhteistyön kautta koulutuksenjärjestäjä voi hankkia itselleen ajantasaisen kuvan toiminta-alueellaan tarjolla olevasta maahanmuuttajille sopivasta koulutuksesta. Kotoutumiskoulutusta järjestävän organisaation sisällä tulee tehdä kotoutumiskoulutusta tehostavaa ja sen järjestämistä helpottavaa yhteistyötä organisaation eri yksiköiden tai muiden vastaavien välillä.

Koulutuksen järjestäjän on hyödyllistä tehdä yhteistyötä maahanmuuttajan arki- ja yksityiselämään liittyviä palveluita tarjoavien tahojen kanssa. Näitä ovat esimerkiksi sosiaalitoimisto, Kela ja poliisi.

3 Kotoutumiskoulutuksen toteuttaminen

3.1 Oppimiskäsitys

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen. Oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa uusi opittava asia liitetään jo opittuun. Oppiminen on perusluonteeltaan opiskelijan ja hänen ympäristönsä välinen vuorovaikutusprosessi. Ympäristö kokonaisuudessaan vaikuttaa siihen, millä tavalla yksilö paneutuu oppimiseen, millaisia tavoitteita ja päämääriä hän asettaa itselleen ja millaisia oppimisen ja opiskelun strategioita hän käyttää. Tiedon ja kokemusten vaihto, jakaminen ja yhteinen pohdinta ovat syvenevän ymmärryksen ja oppimiseen sisältyvän muutoksen välttämättömiä edellytyksiä.

Opetuksessa kohdataan aikuinen oppijana, joten opetuksessa korostuu opiskelijan aiempien kokemusten huomioiminen. Aikuiselle oppijalle on tärkeää opittavan asian merkityksellisyys ja yhteys ympäröivään maailmaan. Oppiessa avautuu uusia mahdollisuuksia ymmärtää kulttuurin sisältämiä merkityksiä ja osallistua yhteiskunnan toimintaan.

Kotoutumiskoulutuksen keskeisenä tavoitteena on lisätä opiskelijoiden oma-aloitteisuutta ja oppimaan oppimisen taitoja. Oppimaan oppimisen myötä opiskelijaa autetaan näkemään ja ymmärtämään oman toiminnan vaikutukset oppimiseen. Opiskelija kiinnittää aktiivisesti huomiota omiin oppimis- ja työskentelytapoihinsa ja ymmärtää niiden vaikutuksen oppimiseen. Lopputuloksen kannalta on merkitystä sillä, näkeekö hän itsensä oman oppimisen subjektiksi vai opetuksen kohteeksi.

Oppimisprosessi vahvistaa opiskelijan tietoisuutta itsestään oppijana. Oppiminen näkyy muutoksena oppijan ajattelu- ja toimintatavoissa. Muutos voi olla uusi taito tai vanhan toimintatavan muuttuminen mielekkäämmäksi tai tehokkaammaksi. Oppiminen voi näkyä myös oman toiminnan jäsentymisenä ja elämänhallinnan paranemisena.

3.2 Oppimisympäristö ja työtavat

Kotoutumiskoulutuksen oppimisympäristön ja käytettävien työtapojen tulee olla sellaisia, että ne tukevat aikaisempiin kokemuksiin pohjautuvaa tiedonrakentumista ja auttavat oppimaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista edistäviä

työtapoja. Aikuisopetuksessa korostetaan yhteistoiminnallisuutta, vuorovaikutteisuutta, itseohjautuvuutta sekä verkostoissa toimimista. Opiskelijalle tulee luoda edellytyksiä vastuunkantamiseen omasta oppimisestaan ja oppimistavoitteiden suuntaisesta toiminnasta. Vastuun ottaminen merkitsee sitä, että opiskelijoita ohjataan arvioimaan opittavia asioita ja arvioimaan toimintaansa suhteessa itseensä, toisiin ihmisiin ja laajemmin koko yhteiskuntaan.

Oppimisympäristön tulee tarjota mahdollisuus omien tavoitteiden asettamiseen. Tavoitteiden tulee olla realistisia ja konkreettisia ja samalla tulee myös kuvata, millä keinoilla tavoitteet voidaan saavuttaa. Tavoitteet kannattaa purkaa osatavoitteiksi, jolloin voidaan helpommin arvioida tavoitteiden saavuttamiseen tarvittava aika ja muut resurssit. Tavoitteiden asettaminen ja niiden toteutumisen seuraaminen henkilökohtaistavat oppimista, lisäävät opiskelijan motivaatiota ja oppimisen merkityksellisyyttä sekä kehittävät opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja. Oppimisympäristön tulee myös antaa tilaisuuksia kokeilla ja löytää omalle oppimistyylylleen sopivia työskentelymuotoja. Opiskelijoita tulee ohjata tiedostamaan, arvioimaan ja tarvittaessa korjaamaan omia työskentelytapojaan. Oman äidinkielen tai muiden kielten taitoa voidaan hyödyntää opiskelussa.

Koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan erilaisten oppimisympäristöjen erityispiirteet. Psykkiseen oppimisympäristöön vaikuttavat oppilaitoksen johtamiskulttuuri, kouluttajien ja koulutettavien motivaatio ja sitoutuminen, rakentava kyseenalaistaminen ja ennakkoluuttomuus, yhteisön jäsenten vaikuttamismahdollisuudet, konfliktien sieto- ja ratkaisukyky sekä yhteistyö ja yhteiset tapahtumat. Teknisessä oppimisympäristössä on opiskelutilojen ja -välineiden oltava sellaisia, että ne mahdollistavat monipuolisten opiskelumenetelmien ja työtapojen käytön. Opiskelijoita tulee perehdyttää tiedonhaun menetelmiin sekä ohjata käyttämään tieto- ja viestintäteknikkaa esimerkiksi palvelujen yhteydessä. Tieto- ja viestintäteknikan avulla on myös mahdollista laajentaa oppimisympäristöä oppilaitoksen fyysisten rajojen ulkopuolelle. Osa opiskelusta voidaan järjestää etäopiskeluna verkko-opetusta hyödyntäen. Tällöin tieto- ja viestintäteknikan soveltaminen kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opiskeluun sovelletaan yhteistoiminnallisia toimintatapoja. Oppimista edistetään monentyyppisellä pari- ja ryhmätyöskentelyllä, joka osaltaan valmentaa työelämään. Opiskeluun sisältyy olennaisena osana keskustelua ja pohdintaa yhdessä opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa. Yhteisissä keskusteluissa opiskelijoiden ajatteluprosessit ja kokemukset tulevat näkyviksi niin itselle kuin muillekin, minkä avulla on mahdollista lisätä keskinäistä yhteisymmärrystä ja yhteisten näkemysten muodostumista. Opettaja aktivoi opiskelijoita yhteistyöhön. Vertaistuki ja ryhmän tuki ovat opettajan ohella tärkeitä oppimisen tukijoita.

Työtapojen valinnan perusteita ovat, että ne

- virittävät halun oppia ja liittyvät aikuisen elämäkokemuksiin
- ottavat huomioon oppimisen prosessuaalisen ja tavoitteellisen luonteen
- edistävät jäsentyneen tietorakenteen muodostumista sekä taitojen oppimista ja niissä harjaantumista
- kehittävät tiedon hankkimisen, soveltamisen ja arvioimisen taitoja
- tukevat opiskelijoiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista
- edistävät vastuun kantamista ja kykyä toimia rakentavassa yhteistyössä muiden kanssa
- kehittävät valmiuksia ottaa vastuuta ja arvioida omaa oppimista
- aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti sekä kehittävät opiskelijan oppimisstrategioita ja taitoja soveltaa niitä uusissa tilanteissa
- tukevat autenttisen opiskelumateriaalin hyödyntämistä
- tarjoavat mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ympäröivän yhteisön kanssa.

Opetuksessa on myös otettava huomioon, että opiskelijoiden kyky opiskella itsenäisesti vaihtelee ja että he tarvitsevat eri tavoin opettajaa opiskelunsa ohjaajana. Joidenkin työtapojen käyttäminen voi myös edellyttää harjaantumista tai poisoppimista totutuista tavoista työskennellä. Eriyttämisen kolme keskeistä ulottuvuutta liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun. Eriyttäminen voi kohdistua muun muassa opetuksen sisältöihin, käytettäviin opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, työtapoihin sekä tehtävien määrään ja käytettävissä olevaan aikaan. Oppimisympäristöä ja työtapoja voidaan muokata esimerkiksi luomalla tilaisuuksia opiskelijoiden osallistumiseen, tarjoamalla valinnanmahdollisuuksia, säätämällä tilankäyttöä, ryhmittelemällä opiskelijoita joustavasti ja hyödyntämällä oppilaitoksen ulkopuolella tapahtuvia oppimistilanteita. Opiskelijaa ohjataan oppimaan itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla. Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden kiinnostuksen kohteet kytkemällä opittavat tiedot ja taidot opiskelijalle merkityksellisiin kokemuksiin ja toimintamuotoihin. Opiskelijat voivat tarvita erilaisia mahdollisuuksia osaamisensa ja edistymisensä näyttämiseen ja hyötyvät aina yksilöllisestä palautteesta.

3.3 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri sisältää kaikki oppilaitoksen toimintatavat, käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin opetustyön laatu perustuu. Toimintakulttuuri tulee esiin yksilö-, ryhmä- ja yhteistyötasolla. Kotoutumiskoulutuksen erityispiirteenä on monikulttuurisuus ja monikielisyys. Monikulttuurisen yhteisön rakentaminen edellyttää koko oppilaitokselta yhteisön monimuotoisuu-

den tiedostamista ja moniarvoisuutta tukeviin toimintatapoihin ja käytänteisiin sitoutumista.

Tavoitteena on, että kotoutumiskoulutusta järjestävät oppilaitokset ovat oppivia organisaatioita. Toimintakulttuurin tulee kannustaa kouluttajia, opiskelijoita ja oppilaitoksen muuta henkilöstöä avoimeen vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen niin oppilaitoksen sisällä kuin sen ulkopuolellakin. Tämä edellyttää toimintaperiaatteista keskustelemista ja käytänteiden tekemistä näkyväksi sekä kykyä ratkaista ristiriitatilanteita rakentavasti. Yhteisössä pyritään eri kulttuurit huomioidaan ammattitaitoon, joka koostuu muun muassa erilaisten todellisuuksien ja elämänmuotojen ymmärtämisestä ja oman kulttuuritaustan tiedostamisesta.

Oppilaitoksen käytänteitä rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan monikulttuurisen yhteisön toimivuutta ja opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Tavoitellun ja toteutuneen toimintakulttuurin yhtäpitävyyden arviointi on edellytys oppilaitoksen jatkuvalla kehittämiselle. Arvioinnissa ja toimintakulttuurin kehittämisessä huomioidaan muuttuvan ja monikulttuurisen toimintaympäristön vaatimukset. Tavoiteltavan toimintakulttuurin pääpiirteet kuvataan opetussuunnitelmassa.

4 Opiskelijan tukeminen ja ohjaus

Opiskelijan ohjaus ja tukeminen tarkoittaa opiskelijan opastamista kotoutumiskoulutuksen suorittamisessa sekä jatkosuunnitelmien laadinnassa. Opiskelija saa henkilökohtaisesti suunniteltua ja toteutettua ohjausta ja neuvontaa sekä muita tukimuotoja. Ohjausta ja tukea antavat sekä ohjausalan ammattilaiset että muut opettajat. Ohjausta ja tukea voidaan järjestää ryhmämuotoisesti, pienryhmämuotoisesti sekä henkilökohtaisesti.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä niiden opiskelijoiden tukemiseen ja ohjaukseen, joilla on opiskelu- tai oppimisvaikeuksia tai elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia. Mikäli opiskelun alussa tai aikana havaitaan joitakin opiskelijoiden fyysiseen, psyykkiseen tai sosiaaliseen tilanteeseen liittyviä seikkoja, jotka tulisivat vaikeuttamaan opinnoissa etenemistä, on tilanne selvitettävä mahdollisimman pian ja pyrittävä löytämään keinoja opiskelijan tukemiseen. Koulutuksen järjestäjä etsii ratkaisuja tukitoimiin aina opiskelijan tilanteesta riippuen. Tarvittaessa konsultoidaan ja tehdään yhteistyötä paikallisten tai alueellisten eri alan asiantuntijoiden kanssa opiskelijan opiskeluvaikeuksien ratkaisemiseksi.

4.1 Ohjaus osana kotoutumiskoulutusta

Ohjauksen avulla edistetään opiskelijoiden osallisuutta sekä yhteiskunnallista tasa-arvoa. Koulutuksen järjestäjän laatimaan opetussuunnitelmaan tulee sisällyttää ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako. Ohjaussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjaus omassa oppilaitoksessa järjestetään. Siinä määritellään myös mahdollinen yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.

Kotoutumiskoulutuksessa maahanmuuttajien ohjauksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea maahanmuuttajaopiskelijaa niin, että hän osaisi tehdä omaa elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjauksen avulla hän oppii tunnistamaan myös elämäntilanteeseensa mahdollisesti liittyviä ongelmia ja osaa hakea tukea niiden ratkaisemiseen. Ohjauksella lisätään opiskelijan hyvinvointia, tuetaan opiskelijan ammatillista kasvua, ennalta ehkäistään opintojen keskeyttämistä, edistetään työhön sijoittumista ja tuetaan jatko-opintoihin hakeutumista. Työllistymistä ja jatkosuunnitelmaa tukevat toimenpiteet kulkevat kotoutumisprosessin mukana koulutukseen hakeutumisesta aina mahdolliseen jälkiohjaukseen saakka.

Opiskelija saa ohjauksessa tukea oman elämän hallintaan, opiskeluun ja oppimiseen sekä ammatin valintaan. Ohjauksessa opiskelijalla on mahdollisuus selkiyttää omia valintojaan sekä suunnitella opiskelujensa sisältöjä ja rakennetta omien voimavarojensa mukaisesti. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan tavoitteet ja elämäntilanne ja autetaan löytämään hänelle itselleen sopivia ratkaisuvaihtoehtoja. Vastuu ratkaisuista on opiskelijalla itsellään.

Ohjauksen tavoitteet:

- Opiskelijan henkilökohtaisen koulutus- ja/tai työllistymissuunnitelman laadinta
- Opiskelijan ura- ja elämänsuunnittelutaitojen edistäminen
- Opiskelijan kasvun ja opiskelun tukeminen opiskelun eri vaiheissa
- Vuorovaikutus- ja sosiaalisten taitojen edistäminen
- Opiskeluun liittyvien vaikeuksien ennalta ehkäiseminen

Keskeiset sisällöt:

- oppimisen ohjaus, opiskelutaidot
- erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaus
- koulutus- ja työllistymisväyläsuunnittelu
- ohjaus ja tuki eri ongelmatilanteissa
- työ- ja harjoittelupaikan hakuun liittyvät erityisasiat ja ohjaus
- osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
- oppilaitoksen tarjoamat muut tukipalvelut

4.2 Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta

Kotoutumiskoulutuksen laajuus ja sisältö suunnitellaan opiskelijalle tehtävän lähtötason arvioinnin perusteella. Arvioinnin tuloksia hyödynnetään opiskelijalle laadittavassa henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa hyödynnetään myös opiskelijalle jo aikaisemmin tehtyä alkukartoitusta ja kotoutumissuunnitelmaa.

Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että opiskelijalle laaditaan yksilöllisiin lähtökohtiin perustuva henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jota päivitetään koulutuksen aikana. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma laaditaan opiskelijan ja opettajan kanssa yhteistyössä. Suunnitelman laatimiseen voi tarvittaessa osallistua myös opetusta tarjoavan oppilaitoksen ulkopuolisia asiantuntijoita tai viranomaisia.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tukee opiskelijan jatkosuunnitelmia ja kehittää hänen valmiuksiaan itsearviointiin. Omien valintojensa kautta opis-

kelija sitoutuu ja motivoituu koulutuksen suorittamiseen. Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa otetaan huomioon opiskelijan lähtötilanne, koulustausta ja koulutustarpeet. Samoin selvitetään opiskelijan aikaisempi osaaminen. Lisäksi selvitetään tukitoimien tarve erityisesti suomen tai ruotsin kielen ja viestintätaitojen sekä tieto- ja viestintäteknisten valmiuksien osalta. Lähtökulttuuriin ja elämäntilanteeseen liittyvät tekijät, jotka voivat vaikuttaa opintoihin sitoutumiseen, käydään myös läpi. Mahdolliset oppimista vaikeuttavat seikat tunnistetaan ja opiskelijan itseohjautuvuutta ja valmiuksia opiskella ohjataan ja tuetaan.

Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa huomioidaan opiskeluun vaikuttavat taustatekijät, määritellään opiskelun tavoitteet ja keskeiset sisällöt, opintojen suorittaminen ja suoritustavat, henkilökohtainen ohjaus ja mahdolliset tukitoimet. Suunnitelma sisältää myös opiskelijan koulutus- ja muut suunnitelmat.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista ja opintojen edistymistä seurataan kotoutumiskoulutuksen aikana ja tarvittaessa opiskelijalle annetaan tukiopeutusta. Opiskelijaa ohjataan tekemään omaa oppimistaan koskevia päätöksiä sekä tarkentamaan ja muuttamaan suunnitelmaa opintojen edetessä. Henkilökohtaisen opiskelun suunnitteluun liittyvää ohjausta voidaan mahdollisuuksien mukaan antaa myös opiskelijan omalla äidinkielellä.

4.3 Ammatillinen ohjaus ja jatkosuunnitelmat

Ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa yhdessä opiskelijan kanssa ja sitä arvioidaan työelämäjaksolla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä. Työelämäjaksolle valmentautumisessa opiskelija saa ohjausta ja tukea. Ohjausta antavilla tulee olla hyvä käsitys oman alueen työmarkkinatilanteesta sekä työ- ja harjoittelupaikoista sekä yhteydet työelämään. Työelämäjakson aikana ohjausta antavat sekä työnantajan edustaja että oppilaitoksen edustaja. Työelämäjakson suorituspaikkapaikkojen valinnassa painotetaan työllistymisnäkökulmaa.

Ammatillisen ohjauksen avulla opiskelija tekee itselleen sopivan jatkosuunnitelman. Jatkosuunnitelma sisältää pitkän aikavälin ammatilliset tavoitteet sekä niihin pääsemiseksi tarvittavat lähitulevaisuuden toimenpiteet. Opiskelija saa ohjauskeskustelujen ja työelämäjakson avulla tietoa ja palautetta ammattitaidostaan ja osaamisestaan sekä niiden soveltumisesta suomalaisen työelämään. Ammatillinen ohjaus on jatkuva ja muuttuva prosessi, joka tukee opiskelijan omien tavoitteiden selkiytymistä ja opiskelijan urasuunnitelmaa.

5 Kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

5.1 Kotoutumiskoulutuksen yleiset tavoitteet

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus edistää ja tukee opiskelijan mahdollisuuksia osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan sen aktiivisena jäsenenä. Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon¹⁸. Kotoutumiskoulutuksessa opiskelijan siis tulee saavuttaa sellaiset suomen tai ruotsin kielen valmiudet, joita hän tarvitsee toimiakseen arkielämässä, suomalaisessa yhteiskunnassa, työelämässä ja jatkokoulutuksessa. Kotoutumiskoulutuksena maahanmuuttajalle annetaan kotoutumislain mukaan myös muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämönhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutukseen voi sisältyä myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnustamista sekä ammatillista suunnittelua ja uraohjausta¹⁹. Koulutus auttaa siten opiskelijaa jäsentämään omaa koulutuspolkuaan ja elämänsuunnitelmiaan. Koulutus tukee opiskelijan oman kulttuurin ylläpitämistä ja sen yhteensovittamista ympäröivään kulttuuriin.

Koulutuksen sisältökokonaisuuksia ovat suomen tai ruotsin kieli ja viestintätaidot, yhteiskunta- ja työelämätaidot sekä ohjaus. Lisäksi opintoihin voi sisältyä valinnaisia opintoja. Näiden opintojen laajuutta käsitellään luvussa 2.3. Kaikessa opetuksessa rakennetaan opiskelijan kotoutumisen kannalta mielekkäitä oppimiskokemuksia sekä vahvistetaan kieli- ja viestintätaitoja sekä opiskelutaitoja. Opintoihin sisältyy läpäisevästi harjaantumista arjen taitoihin sekä tieto- ja viestintätekniiikan käyttöön.

Kotoutumiskoulutuksen opiskelutaitoihin liittyvänä yleisenä tavoitteena on, että opiskelija osaa asettaa henkilökohtaisia oppimistavoitteita ja suunnitella oppimistaan realistisesti omien tarpeidensa mukaisesti sekä arvioida oppimistaan ja osaamistaan. Opiskelija hallitsee opiskeluun liittyvää sanastoa ja käsitteitä sekä harjaantuu erilaisiin opiskelumuotoihin ja -tekniikoihin (muun muassa lähi- ja etäopiskelu, itseopiskelu, ryhmätyöskentely, projektimainen työskentely, verkko-opiskelu). Opiskelija osaa hankkia tietoa eri lähteistä ja käyttää tietokonetta tiedonhankinnan ja vuorovaikutuksen apuvälineenä. Opiskelija tutustuu suomalaiseen koulutusjärjestelmään ja osaa asemoida itsensä siihen sekä tietää, miten aiemmin hankittu osaaminen ja koulutus voidaan tunnustaa. Opiskelija osaa hakeutua jatkokoulutukseen ja työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin.

18 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §

19 Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 20 §

Kotoutuminen on yksilöllisesti etenevä prosessi. Vaikka kotoutumisen perustavoitteet ovat samansuuntaisia kaikille, opiskelijan yksilölliset valmiudet, motivaatio, tavoitteet ja tarpeet vaihtelevat. Kotoutumiskoulutuksessa opiskelijaa tuetaan henkilökohtaisten tavoitteiden asettamisessa ja saavuttamisessa. Ohjaus on tässä keskeisessä asemassa. Koulutus pyritään järjestämään joustavasti siten, että se antaa mahdollisuuden henkilökohtaisen opintopolun rakentamiseen. Näitä vaihtoehtoja kuvataan luvussa 2.4.

Opetussuunnitelmassa voidaan täydentää yleisiä tavoitteita sekä päättää koulutuksen järjestäjän integrointikäytännöistä. Opetussuunnitelmassa voidaan päättää myös erityyppisille koulutettavaryhmille suunniteltujen opintopolkujen tarjonnasta.

5.2 Suomen kieli ja viestintätaidot

Kotoutumiskoulutuksen suomen kielen ja viestintätaitojen tavoitteena on, että opiskelijat saavuttavat keskimäärin kielitaidon tasojen kuvausasteikossa (liite 1) määritellyn taitotason B1.1 eli toimivan peruskielitaidon. Kielitaidon eri osa-alueiden osaamista kuvaava kielitaitoprofiili voi vaihdella opiskelijakohtaisesti. Opiskelija voi siis henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa ja opintopolkunsa mukaisesti joillakin kielitaidon osa-alueilla ylittää tai alittaa kotoutumiskoulutuksen tavoitetason.

Kotoutumisprosessin onnistumisen keskeinen edellytys on toimiva suomen tai ruotsin kielen taito. Suomen kielen ja viestintätaitojen opetus perustuu toiminnalliseen kielitaitokäsitykseen, jonka mukaan opiskelija nähdään sosiaalisena toimijana, joka käyttää kieltä omiin viestintätarpeisiinsa.

Aikuisen maahanmuuttajan kielellisessä selviytymisessä viestintätaidot ovat kotoutumiskoulutuksen aikana, kielitaidon kehittymisen varhaisvaiheessa ensisijaisia verrattuna esimerkiksi kielelliseen tarkkuuteen. Pragmaattinen kompetenssi (keskustelu- ja vuorovaikutusstrategiat) ja sosiolingvistinen kompetenssi (tilanteeseen sopivuus; kohteliaisuus, rekisterit) korostuvat. Kohdekielinen ympäristö antaa kieli- ja viestintätaitojen harjoitteluun paljon mahdollisuuksia, joita tulisi hyödyntää koko koulutuksen ajan, jotta kotoutuja oppii arvioimaan omia taitojaan ja kielenkäyttötarpeitaan.

Suomen kielen ja viestintätaitojen tavoitteet ja sisällöt on esitelty kielitaitotasolle A1, A2, B1.1. Keskeiset sisällöt on jaettu kullakin kielitaitotasolla kolmeen osaan: aihealueisiin, viestintätaitoihin ja kielenkäyttötarkoituksiin eli funktioihin. Aihealueet ja niihin liittyvä sanasto toistuvat ja syvenevät tasolta toiselle,

ja näin tasot muodostavat jatkumon. Monipuolisten aihealueiden tarkoituksena on myös, että oppija saa tarvitsemiaan kielellisiä valmiuksia työelämä- ja yhteiskuntataitojen kartuttamiseen. Tarkastelemalla aihealueita ja viestintätilanteita rinnakkain saa kuvan siitä, millaisista tilanteista oppijan odotetaan kullakin taitotasolla aihepiirin puitteissa selviävän. Oppimisen kannalta on tärkeää, että keskeinen sanasto toistuu monen kanavan kautta ja että sanastoa opetetaan systemaattisesti konkreettisesta kohti käsitteellisempää. Kielenkäyttötarkoitukset ja viestintätaidot kehittyvät tasolta toiselle ja tarjoavat oppijalle yhä monipuolisempia ilmaisukeinoja. Seuraamalla kielenkäyttötarkoituksia ja viestintätaitoja tasolta toiselle saa yleiskuvan sisällön progressiosta ja koulutuskonaisuuden tavoitteista.

Toimiva alkeiskielitaito (A1)

Tavoitteet

Kuullun ymmärtämisen tavoitteena on, että opiskelija pystyy seuraamaan hyvin hidasta, huolellisesti äännettyä puhetta ja ymmärtämään kasvokkain annettuja neuvoja. Opiskelija pystyy puhumaan yksinkertaisella kielellä välittömistä tarpeista ja hyvin tutuista aiheista. Luetun ymmärtämisen tavoitteena on, että opiskelija pystyy ymmärtämään erittäin lyhyitä, yksinkertaisia tekstin osia. Opiskelija tunnistaa tutut nimet, sanat ja aivan tavalliset ilmaukset kaikkein yleisimmissä arkipäivän tilanteissa. Kirjoittamisen tavoitteena on, että opiskelija pystyy kirjoittamaan yksinkertaisia, irrallisia ilmauksia ja lauseita.

Keskeiset sisällöt

KIELENKÄYTTÖTARKOITUS	
<ul style="list-style-type: none"> • yksinkertainen kysyminen ja vastaaminen • esittäytyminen • nimeäminen • tervehtiminen • kuulumisten kertominen ja kysyminen • kiittäminen ja anteeksi pyytäminen • kysyminen • tiedon etsiminen • kuvaileminen 	
AIHEALUEET	VIESTINTÄTAIDOT
<ul style="list-style-type: none"> • ihminen ja lähipiiri • (henkilötiedot, perhe, ystävät, koti ja asuminen) • arkielämä ja asiointi • (päivärytmi, ostosten teko ja palvelujen käyttäminen, pankki, posti jne., ruoka, vaatteet, liikenne) • peruspalvelut • (päiväkotit ja koulu, viranomaisasiointi, kirjasto) • terveys ja hyvinvointi • (vointi, ruumiinosat, sairastuminen ja tapaturmat, hätätapauksessa toimiminen) • yhteiskunta ja ympäristö • (maantuntemus, historia, poliittinen järjestelmä, yhdenvertaisuus, elinkeinorakenne, luonto ja ilmasto) • vapaa-aika ja harrastukset • (omat harrastukset ja kiinnostuksen kohteet, kulttuuritarjonta, tapakulttuuri) • työ ja koulutus • (koulutusjärjestelmä, ammatit, työnhaku ja työmarkkinat, työelämä (loma, palkka, työturvallisuus yms.), työkuulttuuri) • ajankohtaiset aiheet (joukkoviestimet) • opiskelunvalmiudet ja tiedonhaku • (kohdekielisen ympäristön hyödyntäminen, erilaiset opiskelutavat, tiedonhaku, opiskelunasto) 	<ul style="list-style-type: none"> • osaa antaa perustiedot itsestään ja vastata itseään koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin • osaa elämään ja arkipäivään liittyvää sanastoa • tulee auttavasti toimeen tavallisimmissa vuorovaikutustilanteissa • reagoi yksinkertaisiin kehotuksiin • osaa kirjoittaa lyhyen viestin • ymmärtää lukiessaan sanoja ja tekstin osasia jokapäiväisistä teksteistä • osaa ilmaista välittömät tarpeensa fraasein • osaa ääntää sana- ja lauseketasolla jokseenkin ymmärrettävästi • osaa tehdä havaintoja ja poimia informaatiota kielen käytöstä omassa lähiympäristössä (kyltit, opasteet, asiakaspalvelun fraasit, kartat) • tunnistaa visuaalisesti joitakin tekstilajeja, • esimerkiksi hintalappu, kuitti, ruokalista, kauppalista • osaa poimia yksittäisiä tietoja autenttisista teksteistä • osaa ilmaista, ymmärtääkö • osaa pyytää toistamaan

Peruskielitaidon alkuvaihe ja kehittyvä peruskielitaito (A2)

Tavoitteet

Kuullunymmärtämisen tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää hidasta ja selkeää puhetta sen verran, että pystyy tyydyttämään konkreetit tarpeensa. Puheessa opiskelija selviää suhteellisen hyvin tavanomaisista puhetilanteista ja pystyy osallistumaan melko aktiivisesti ennakoitavissa oleviin keskusteluihin. Opiskelija pystyy myös kertomaan oman elämänpiirinsä arkiasioista. Luetun ymmärtämisen tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää lyhyitä, yksinkertaisia tekstejä, jotka käsittelevät tuttuja konkreetteja aiheita. Kirjoittamisen tavoitteena on, että opiskelija pystyy kirjoittamaan itselleen tarpeellisia tekstejä, joissa hän kuvaa myös paikallisia ja ajallisia siirtymiä.

Keskeiset sisällöt

KIELENKÄYTTÖTARKOITUS	
<ul style="list-style-type: none"> • omaan elämäntilanteeseen liittyvien tietojen antaminen, kuvaileminen ja kysyminen • sosiaalisten normien ja käytänteiden mukainen toimiminen perusilmausten ja fraasien tasolla • pyytäminen, käskeminen ja kieltäminen • keskustelun aloittaminen ja ylläpitäminen omien jokapäiväisten tarpeiden hoitamiseen • omien mieltymysten ilmaiseminen ja perusteleminen 	
AIHEALUEET	VIESTINTÄTAIDOT
<ul style="list-style-type: none"> • ihminen ja lähipiiri • (henkilötiedot, perhe, ystävät, koti ja asuminen) • arkielämä ja asiointi • (päivärytmi, ostosten teko ja palvelujen käyttäminen, pankki, posti jne., ruoka, vaatteet, liikenne) • peruspalvelut • (päiväkoti ja koulu, viranomaisasiointi, kirjasto) • terveys ja hyvinvointi • (vointi, ruumiinosat, sairastuminen ja tapaturmat, hätätapauksessa toimiminen) • yhteiskunta ja ympäristö • (maantuntemus, historia, poliittinen järjestelmä, yhdenvertaisuus, elinkeinorakenne, luonto ja ilmasto) • vapaa-aika ja harrastukset • (omat harrastukset ja kiinnostuksen kohteet, kulttuuritarjonta, tapakulttuuri) • työ ja koulutus • (koulutusjärjestelmä, ammatit, työnhaku ja työmarkkinat, työelämä (loma, palkka, työturvallisuus yms.), työkuulttuuri) • ajankohtaiset aiheet (joukkoviestimet) • oppimaanoppiminen • (kohdekielisen ympäristön hyödyntäminen, erilaiset opiskelutavat, tiedonhaku, opiskelunaloitus) 	<ul style="list-style-type: none"> • osaa yksinkertaisesti kuvailla lähiympäristöään, sen ominaisuuksia ja toimintaa • osaa esittää kutsun, sopia ja perua tapaamisia • harjaantuu erilaisiin välittömään elämäntilanteeseen liittyviin asiointitilanteisiin • osaa keskustella tutuista asioista ja ilmaista suppeasti mielipiteensä (yksimielisyys, erimielisyys, mielipidefraasit) • osaa pyytää tarkennusta asioihin, joita ei ymmärrä • osaa hoitaa asioitaan tavallisten viestintävälineiden avulla • osaa esittää lyhyitä sosiaalisten normien mukaisia ohjeita ja pyyntöjä ja pystyy reagoimaan niihin • osaa kirjoittaa lyhyen viestin tai kirjeen, muistilapun ja sähköpostin, täyttää perustietonsa lomakkeeseen ja tehdä lyhyitä muistiinpanoja • harjaantuu tunnistamaan itselleen merkityksellisten tekstilajien pääpiirteitä • osaa käyttää opiskelun metakieltä • pystyy etsimään tietoa itselleen merkityksellisistä asioista ja käyttämään tässä hyväkseen tieto- ja viestintätekniikkaa • harjaantuu erilaisiin opiskelutapoihin (ryhmätyöskentely, etäopiskelu, projektimainen työskentely) ja osaa viestiä niissä tarkoituksenmukaisesti • hallitsee keinoja, joilla voi kehittää sanavarastoaan edelleen • tottuu puheen ja kirjoituksen eroihin

Toimiva peruskielitaito (B1.1)

Tavoitteet

Kuullun ymmärtämisen tavoitteena on, että opiskelija pystyy seuraamaan selkeällä yleiskielellä esitettyä puhetta tai selostusta yleisistä asioista. Puheessa opiskelija kykenee osallistumaan aloitteellisesti itselleen tuttuja tai kiinnostavia aiheita käsittelevään keskusteluun ja ilmaisemaan niistä käsityksensä ja mielipiteensä. Luetun ymmärtämisen tavoitteena on, että opiskelija pystyy ymmärtämään pääasiat ja hakemaan tietoa itseään kiinnostavista tai omaan alaansa liittyvistä teksteistä. Kirjoittamisen tavoitteena on, että opiskelija kykenee kirjoittamaan yhtenäisen, ymmärrettävän asiatekstin ja välittämään siinä tietoa ja ajatuksia konkreettisista ja osin abstraktisemmistakin aiheista.

Keskeiset sisällöt

KIELENKÄYTTÖTARKOITUS	
<ul style="list-style-type: none"> • kertominen, selostaminen • selittäminen, tarkentaminen, korjaaminen ja niiden pyytäminen • oma suhtautuminen (tunteet ja asenteet, mielipide, perustelu, ehdotus, aikomus, varmuus / epävarmuus) • viestinnän sääteleminen, esimerkiksi jonkinasteinen aloitteellisuus • sosiaalisten käytänteiden ja normien seuraaminen ennakoitavissa tilanteissa, esimerkiksi kohteliaisuus, avun tarjoaminen 	
AIHEALUEET	VIESTINTÄTAIDOT
<ul style="list-style-type: none"> • ihminen ja lähipiiri • (henkilötiedot, perhe, ystävät, koti ja asuminen) • arkielämä ja asiointi • (päivärytmi, ostosten teko ja palvelujen käyttäminen, pankki, posti jne., ruoka, vaatteet, liikenne) • peruspalvelut • (päiväkoti ja koulu, viranomaisasiointi, kirjasto) • terveys ja hyvinvointi • (vointi, ruumiinosat, sairastuminen ja tapaturmat, hätätapauksessa toimiminen) • yhteiskunta ja ympäristö • (maantuntemus, historia, poliittinen järjestelmä, yhdenvertaisuus, elinkeinorakenne, luonto ja ilmasto) • vapaa-aika ja harrastukset • (omat harrastukset ja kiinnostuksen kohteet, kulttuuritarjonta, tapakulttuuri) • työ ja koulutus • (koulutusjärjestelmä, ammatit, työnhaku ja työmarkkinat, työelämä (loma, palkka, työturvallisuus yms.), työkuultuuri) • ajankohtaiset aiheet (joukkoviestimet) • opiskelunvalmiudet ja tiedonhaku • (kohdekielisen ympäristön hyödyntäminen, erilaiset opiskelutavat, tiedonhaku, opiskelunasto) 	<ul style="list-style-type: none"> • selviää kohtalaisesti tavallisissa ennakoitavissa arkisissa viestintä- ja keskustelutilanteissa työssä ja vapaa-aikana • osaa viestiä ymmärrettävästi itselleen tärkeistä asioista myös hieman vaativammassa tilanteissa (esim. viranomaisasiointi, (puhelin)neuvonta) • ymmärtää yleisiä aihepiirejä käsittelevän puheen pääajatuksia ja itselle keskeisiä yksityiskohtia • pystyy kirjoittamalla välittämään tuttua tietoa suhteellisen tehokkaasti, esim. kirjoittamaan ymmärrettävää, riittävän sidosteisen asiatekstin (sähköpostiviesti, tiedote, kirje, hakemus) • pystyy lukemaan monenlaisia, eripituisia tekstejä ja löytämään tekstistä pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia; osaa hakea tietoa ja päätellä • tunnistaa eri tekstilajeja ja niiden käyttötarkoituksia (viralliset ja puoliviralliset tekstit, käyttöohjeet, artikkelit, helppo kaunokirjallisuus) • osaa käyttää melko laajaa jokapäiväistä sanastoa ja joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja • tunnistaa kielen tilanteista vaihtelua, sosiaalisia käytänteitä ja normeja • ymmärtää ääntämykseltään erilaisia puhujia • ääntäminen on suhteellisen vaivattomasti ymmärrettävää

5.3 Työelämä- ja yhteiskuntataidot

Kotoutumiskoulutukseen kuuluvat työelämä- ja yhteiskuntataitojen opinnot tukevat maahanmuuttajan kotoutumisprosessia. Niiden avulla opiskelija saa realistisen ja ajantasaisen kuvan sekä suomalaisen yhteiskunnan toimintamekanismeista että omista mahdollisuuksistaan yhteiskunnan jäsenenä työelämässä ja muussa toiminnassa. Koulutus tarjoaa välineitä ammatillisten ja muiden jatko-suunnitelmien tueksi sekä tietoa suomalaisesta työkuulttuurista; sen avulla opiskelija kykenee suunnistamaan uudessa elämäntilanteessa ja tekemään valintoja. Työelämä- ja yhteiskuntataitojen opinnot kulkevat rinnakkain muiden kotoutumiskoulutukseen kuuluvien opintojen kanssa. Sisältökokonaisuuksia on tarkoitus opiskella integroidusti kotoutumiskoulutuksen alusta lähtien ja sen kaikilla poluilla. Sisältökokonaisuuksia voidaan vaihdella opiskelijoiden ja opiskelijaryhmien tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.

5.3.1 Työelämätaidot

Työelämätaidot ovat yleisiä taitoja ja tietoja, joita tarvitaan työelämässä. Työelämätaitoja kehittämällä helpotetaan opiskelijan siirtymistä työelämään ja selviytymistä suomalaisessa työelämässä.

Työelämä tietous

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija tietää työlainsäädäntöön ja työelämän käytäntöihin liittyviä perusasioita ja kehittää työelämässä tarvittavia sosiaalisia taitoja. Tavoitteena on myös, että opiskelija osaa hakea työtä ja tietää työllistymiseen liittyviä tekijöitä. Työelämä tietous sisältää tietoa suomalaisesta työlainsäädännöstä, työmarkkinoiden toimintamekanismeista ja ajankohtaisesta tilanteesta sekä yleisistä suomalaiseen työkuultuuriin liittyvistä tavoista. Työelämä tietoudesta kehitetään myös opiskelijan tiedonhaku- ja työnhakuvalmiuksia.

Keskeiset sisällöt

AIHEALUEET	OPISKELIJAN TAIDOT
<ul style="list-style-type: none">• työkuulttuuri ja työn merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa• työmarkkinajärjestelmä• työntekijän ja työnantajan oikeudet ja velvollisuudet• työn muodot• keskeinen työlainsäädäntö• verotus• työnhaku	<ul style="list-style-type: none">• tuntee työntekijän aseman, oikeudet ja velvollisuudet• perehtyy työelämän toimintatapoihin• tuntee Suomen työmarkkinat• osaa laatia ja päivittää työnhauksen asiakirjat (työhakemus, ansioluettelo)• tunnistaa erilaiset työnhauksen toimintatavat ja osaa hakea itsenäisesti työtä• osaa käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa apuna työnhauksessa• ymmärtää kielitaidon merkityksen työtehtävissä ja työelämän vuorovaikutustilanteissa• tuntee yleistä työnhauksen ja työelämän sanastoa• osaa toimia työhaastattelutilanteessa

Ammatin valinta ja ohjaus

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija saa ohjauskeskustelujen, työelämäjaksosta saadun palautteen sekä muun mahdollisen ammatillisen osaamisen kartoittamisen avulla tietoa ammattitaidostaan sekä sen soveltumisesta suomalaiseen työelämään. Näiden pohjalta opiskelija yhdessä ohjaajan kanssa laatii jatko-suunnitelman, joka sisältää pitkän aikavälin ammatilliset tavoitteet sekä niihin pääsemiseksi tarvittavat lähitulevaisuuden toimenpiteet. Opiskelija saa henkilökohtaista ohjausta itselleen sopivan ammattialan löytämiseksi tai oman ammattialan päivittämiseksi suomalaiseen työelämään soveltuvaksi. Opiskelija todentaa mahdollisuuksien mukaan opiskelu- ja työhistoriaansa liittyvät dokumentit ja saattaa ne suomalaisessa työelämässä hyväksyttävään ajantasaiseen muotoon ja/tai osoittaa mahdollisesti olemassa olevan ammattitaitonsa muilla keinoin. Lisäksi perehdytään eri ammatteihin sekä niiden osaamis- ja pätevyysvaatimuksiin. Tavoitteena on, että opiskelija saa monipuolisen kuvan ammateista, koulutuksesta ja työelämästä jatkosuunnitelmiansa tueksi.

Keskeiset sisällöt

AIHEALUEET	OPISKELIJAN TAITOT
<ul style="list-style-type: none">• opiskelutaidot• suomalaiset ammatit ja niiden vaatimukset• ammatillisen osaamisen tunnistaminen ja oman ammattitaidon ja pätevyden arviointi• Suomen koulutusjärjestelmä ja eri koulutusalojen hakumenettely• näyttötutkintojärjestelmä• opintojen rahoitus• jatkosuunnitelmat	<ul style="list-style-type: none">• tuntee erilaisia opiskelu- ja työskentelytapoja ja osaa hyödyntää tietotekniikkaa opinnoissaan• saa realistisen kuvan ammateista, työtehtävistä ja niiden asettamista vaatimuksista• osaa suhteuttaa omaa ammattitaitoaan suomalaisen työelämän vaatimuksiin ja hakeutua tarvittavaan täydennyskoulutukseen• tuntee omat mahdollisuutensa työmarkkinoilla• tietää ammatin ja koulutuksen välisen yhteyden sekä tapoja hankkia ammatti• muodostaa käsityksen kieli- ja viestintätaitojensa riittävydestä työelämässä omalla ammattialallaan• saa valmiudet täydentää oman alansa ammattikielen taitoa• osaa arvioida omia mahdollisuuksiaan toimia yrittäjänä• osaa tehdä koulutusta ja työllistymistä koskevia valintoja

Työelämäjakso

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu suomalaiseen työelämään ja kehittää työelämävalmiuksiaan ja työelämässä tarvittavia viestintätaitoja. Työelämäjakson tavoitteena on myös edistää opiskelijan työhönsijoittumista sekä lisätä opiskelijan valmiuksia oman koulutus- ja työllistymissuunnitelman laadintaan. Työelämäjakson avulla opiskelija lisää työelämän tuntemusta ja saa kokemuksia erilaisista työtehtävistä ja selkeyttää omia jatkosuunnitelmiaan.

Keskeiset sisällöt

AIHEALUEET	OPISKELIJAN TAIDOT
<ul style="list-style-type: none">• suomalainen työelämä ja -kulttuuri• oman osaamisen tunnistaminen• työelämän säännöt (mm. työaika, työsuojelu ja -turvalisuus, työntekijän oikeudet ja velvollisuudet)• työntekijän rooli• työssä käytettävät koneet, laitteet ja välineet• ammatin sisällöt ja vaatimukset• työelämän kieli- ja viestintävalmiudet• työpaikan kieli	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa ammatillista osaamistaan ja tunnistaa työssä tarvittavia taitoja• tunnistaa ammattitaidon vaatimukset ja arvioi omaa osaamistaan• tunnistaa ja arvioi omaa työkykyään ja sen kehittämistarpeita• tunnistaa vahvuuksiaan ja valmiuksiaan elämänuraa suunniteltaessa• tunnistaa vahvuuksiaan ja valmiuksiaan ammatillista opiskelua suunniteltaessa• tietää työelämäjaksoon liittyvän alansa tärkeimmät työsuojelumääräykset ja -ohjeet ja tunnistaa työhön liittyvät vaarat• ymmärtää työpaikan suullisia ja kirjallisia ohjeita ja viestejä, pystyy toimimaan vuorovaikutuksessa työyhteisönsä ja asiakkaiden kanssa

Työelämäjakson kesto ja ajankohta voivat vaihdella opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan. Tavoitteena on, että työelämäjakso on vähintään 6 viikkoa. Sen voi suorittaa yhtäjaksoisesti tai lyhyemmissä jaksoissa. Jaksojen välillä opiskelija opiskelee kotoutumiskoulutuksen muita sisältöjä. Työelämäjakso voidaan suorittaa useilla eri työpaikoilla ja/tai tutustumalla ammatilliseen tai muuhun koulutukseen. Kun opiskelijalla on työelämäjakson suorituspaikka, oppilaitoksen työelämäjakson vastuuhenkilö selvittää työelämäjakson suorituspaikalla erilaiset sen suorittamista koskevat asiakirjat ja sopii työelämäjakson suorituspaikalla tapahtuvasta perehdyttämisestä ja ohjauksesta. Lisäksi sovitaan ohjauksesta ja kouluttajan käynneistä työelämäjakson suorituspaikalla. Opiskelija tutustuu työpaikalla turvallisuusohjeisiin ja muihin työyhteisön sääntöihin.

Työelämäjakson aikana kouluttaja pitää säännöllisesti yhteyttä opiskelijaan ja käy työpaikalla. Opiskelijan ohjaajana toimii nimetty työpaikkaohjaaja. Opiskelija, kouluttaja ja työpaikkaohjaaja seuraavat harjoittelun etenemistä ja arvioivat sitä yhdessä. Työelämäjakson alussa ohjaus on työtehtäviin ja työpaikan toimintakulttuuriin painottuvaa. Tämän jälkeen ohjaus painottuu niiden tavoitteiden suhteen, jotka opiskelija, kouluttaja ja työelämäjakson suorituspaikan edustaja ovat yhdessä sopineet.

Työelämäjakson suorittamisen aikana opiskelija saa palautetta kouluttajalta ja työpaikkaohjaajalta. Harjoittelun lopussa käydään palautekeskustelu, jossa ovat mukana opiskelija sekä työpaikan ja koulun edustaja. Työelämäjakson ohjaaja antaa työelämäjakson suorittamisesta kirjallisen palautteen, joka jää opiskelijalle työtodistukseksi.

5.3.2 Yhteiskuntataidot ja kulttuurintuntemus

Yhteiskuntataidot ja kulttuurintuntemus ovat yleisiä taitoja ja tietoja, joita tarvitaan Suomessa eletessä. Yhteiskuntataitoja ja kulttuurintuntemusta kehittämällä helpotetaan opiskelijan toimimista suomalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Yhteiskuntataitoihin sisältyy yhteiskunnan perusrakenteiden ja maan sekä yhteiskunnan peruspalvelujen tuntemusta. Kulttuurintuntemus sisältää kulttuuri-identiteettiä ja monikulttuurista vuorovaikutusta kehittäviä ja syventäviä aihesisältöjä. Oppisisällöissä otetaan huomioon ne käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämäntilanteissa. Opinnoissa edetään arkielämän tilanteista kohti laajempia yhteiskuntataitoja ja syvällisempää yhteiskunnan tuntemusta. Tavoitteena on myös paikallistuntemuksen lisääminen ja alueellisten erityispiirteiden huomioon ottaminen. Opintojen järjestämiseen hankitaan tarvittaessa oppilaitoksen ulkopuolista asiantuntemusta. Opintojen sisältökokonaisuudet ja tavoitteet ovat seuraavat:

Yhteiskunnan perusrakenteet ja maantuntemus

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija tuntee yhteiskuntamme rakennetta ja toimintaa sekä saa perustiedot voidakseen toimia aktiivisena ja tasa-arvoisena kansalaisena. Opiskelija tuntee pääpiirteittäin Suomen ja lähialueiden maantiedettä sekä Suomen asemaa ja toimintaa osana Pohjoismaita, Eurooppaa ja maailmaa. Opiskelija tutustuu yhteiskunnalliseen toimintaan, elinkeinoihin ja luontoon asuinpaikkakunnallaan.

Keskeiset sisällöt

AIHEALUEET	OPISKELIJAN TAIDOT
<ul style="list-style-type: none">• Suomen historia• yhteiskuntajärjestelmä: valtioelimet ja paikallishallinto• poliittinen järjestelmä puolueineen• vaikuttamismahdollisuudet kolmannen sektorin organisaatioiden kautta• Suomi maantieteellisesti, luonnonolot sekä lähiluonto ja rakennettu ympäristö• Suomen talousjärjestelmä ja elinkeinorakenne• Suomi kansainvälisenä toimijana• perustietoa lainsäädännöstä ja oikeuslaitoksen toiminnasta (perustuslaki, tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki, lastensuojelulaki, kansalaisuuslaki ja kotoutumislaki) sekä jokamiehen oikeudet	<ul style="list-style-type: none">• tuntee Suomen historian sekä yhteiskunta- ja talousjärjestelmän peruspiirteet• tietää Suomessa oleskelevan ja kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet sekä osaa käyttää oikeuksiaan ja täyttää velvollisuutensa• tuntee ja osaa käyttää poliittisia ja muita yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia• tuntee perheen sekä lapsen ja nuoren aseman sekä sukupuolten välisen tasa-arvon Suomessa• tietää yhdenvertaisuuden periaatteet• tuntee Suomen luontoa sekä ympäristönsuojelun ja kestävän kehityksen periaatteita ja osaa hyödyntää jokamiehen oikeuksia

Yhteiskunnan peruspalvelut

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija perehtyy Suomen sosiaaliturvaan, terveydenhoitopalveluihin, koulutuspalveluihin sekä työllistymistä edistäviin ja muihin palveluihin. Opiskelija perehtyy omiin oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa. Opiskelija tutustuu asuinpaikkakuntansa peruspalveluihin ja muihin julkisiin palveluihin.

Keskeiset sisällöt

AIHEALUEET	OPISKELIJAN TAIDOT
<ul style="list-style-type: none">• peruspalvelut ja muut julkiset palvelut• verotus• keskeiset viranomaiset• yksityiset palvelut sekä kolmannen sektorin toiminta• yksilön oikeudet ja velvollisuudet kuluttajana ja suhteessa palveluntuottajiin• asuminen• turvallisuus	<ul style="list-style-type: none">• tuntee ja osaa hyödyntää tärkeimpiä kunnan ja valtion viranomaisten järjestämiä palveluita (esimerkiksi Kela, päivähoido, lasten, nuorten ja aikuisten koulutuspalvelut, poliisi, sosiaalitoimisto, terveyspalvelut, TE-toimisto, kirjasto-, liikunta-, ja nuorisotoimi)• tuntee ja osaa käyttää yksityisiä palveluita (esimerkiksi pankit, vakuutusyhtiöt, teleliikenne)• tuntee kolmannen sektorin toimintaa (esimerkiksi eri alojen yhdistykset ja seurat, maahanmuuttajien ystävyystoiminta ja kielikoulutus) ja osaa hakeutua sen piiriin• tuntee oikeutensa kuluttajana• osaa toimia vastuullisena asukkaana

Kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurinen vuorovaikutus

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija oppi havainnoimaan ja tulkitsemaan omaan kulttuuriinsa ja suomalaiseen kulttuuriin liittyviä tapoja, arvoja, normeja ja asenteita. Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kanssa. Opiskelija oppii toimimaan rakentavasti monikulttuurisen yhteisön jäsenenä sekä torjumaan rasismia kaikki etnisiä ryhmiä kohtaan. Vaikka kielitaito olisi vähäinen, opiskelija selviytyy erilaisissa tilanteissa selko-kielen, havainnollistamisen, huumorin, hyvän tahdon ja kulttuurisensitiivisyyden avulla. Opetuksessa tulee pyrkiä tunnistamaan ja käsittelemään sellaisia näkymättömiä kulttuurieroja, joihin törmääminen voi aiheuttaa eripuraa tai risiiriitoja.

Keskeiset sisällöt

AIHEALUEET	OPISKELIJAN TAIDOT
<ul style="list-style-type: none">erilaisia kulttuurimuotoja ja niiden rakennuselementtejä (esimerkiksi luonto, elinkeinot, historia, tarinat, uskonto, taidekokemukset, perhesuhteet jne.)kulttuurien moninaisuusyksilön kulttuuri-identiteetin rakentuminen erilaisissa kulttuureissa; identiteettien moninaisuus, kerroksellisuus ja muuntuvuusopiskelijan oman kulttuuri-identiteetin tukeminen sekä kotoutumisprosessin vaikutuksen pohtiminentutustuminen suomalaisen kulttuurin tapoihin, arvoihin ja normeihinuskonto ja uskonnonvapaus Suomessasuvaitseva suhtautuminen kulttuurieroihin, maailmankansalaisen etiikka yhteistä hyvää rakentavana mahdollisuutenarajan asettaminen kulttuuripiirteille, joita Suomessa ei saa hyväksyäaineettomien kulttuurierojen havaitseminen ja pohdinta (esimerkiksi roolit, hierarkiat, kasvatuskäytännöt, kunnian ja häpeän käsitteet, yksityisyyden raja)kulttuurisen vuorovaikutuksen kehittyminenkulttuurien välisten sosiaalisten suhteiden ja verkostojen muodostaminen; osallisuus, ryhmään kuuluminen ja yhteisöllisyys	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa oman kulttuurinsa erityispiirteitä sekä osaa tarkastella oman kulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin välisiä eroja ja näiden erojen syitätiedostaa oman kotoutumisprosessinsa eri vaiheet ja osaa tarkastella omaa tilannettaan sen pohjaltasuhtautuu hyväksyvästi kulttuurisesti erilaisten näkemyksien olemassaoloon ja pystyy vertailemaan erilaisia näkemyksiä kriittisestituntee suomalaisen kulttuurin tapoja, arvoja ja normejaon kiinnostunut hyvää yhteiselämää kaikille rakentavasta maailmankansalaisen etiikasta

5.4 Valinnaiset opinnot

Koulutuksen järjestäjä voi tarjota opiskelijalle koulutuksen sisällöissä myös sellaisia valinnaisia opintoja, joiden tavoitteena on auttaa häntä kohti työelämää, jatko-opintoja ja yhteiskuntaan kotoutumista. Opintojen tulee olla sisällöltään perusteltavissa niin, että ne sopivat opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelu- ja kotoutumissuunnitelmaan tukevat hänen persoonallista kasvuaan. Valinnaiset opinnot sisällytetään kotoutumiskoulutukseen opiskelijan henkilökohtaisten tarpeiden mukaan ja niistä sovitaan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa. Valinnaisten opintojen tarjonnassa voidaan hyödyntää koko alueen opintotarjontaa.

Valinnaisia opintoja voivat olla esimerkiksi

- oman ammattialan osaamisen päivitykseen liittyvät täydennyskoulutusosiot
- oman äidinkielen opinnot
- yrittäjyysopinnot

Valinnaisia opintoja ja niistä saatavia todistuksia voivat olla esimerkiksi:

- anniskelupassi
- ensiapukoulutukset (EA1, EA2)
- hitsaajan pätevyyskokeet
- hygieniaosaamistodistus
- tietokoneen ajokortit (kansalaisen @-kortti, A-kortti, AB-kortti, ECDL)
- trukkikortti
- tularityökortti
- työturvallisuuskortti
- yleiset kielitutkinnot

Valinnaisiin opintoihin voi kuulua myös

- taiteen, liikunnan opintoja
- muiden kielten opintoja (esim. ruotsin kieli)
- ohjattuja tutustumiskäyntejä ja –jaksoja oppilaitoksissa (myös perusopetus ja lukio) ja yrityksissä opiskelijan jatkosuunnitelman mukaan

Valinnaisia opintoja voidaan mahdollisuuksien mukaan järjestää myös omalla äidinkielellä.

6 Arviointi ja todistukset

6.1 Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen suorittamisesta tarvitaan tietoa opiskelijan kotoutumisen jatkosuunnittelua ja työ- ja elinkeinohallintoa varten. Arvioinnin tarkoituksena on myös antaa opiskelijalle kannustavaa palautetta niistä taidoista, jotka hän on oppinut. Arvioinnin avulla opiskelija saa palautetta myös siitä, mitä taitoja hänen tulee vielä kehittää ja harjoitella. Näin arviointi tukee kunkin yksilöllistä oppimista.

Opiskelijan edistymistä ja oppimistuloksia arvioidaan sekä koulutuksen aikana että sen päättyessä. Lisäksi arviointi ja arviointipalautteen antaminen on tärkeää seuraavaan moduuliin tai toiselle polulle siirryttäessä.

Arvioinnin tulee olla oppimista tukevaa ja monipuolista. Hyvä arviointi osallistaa oppijan; se on linjassa oppimistavoitteiden ja toiminnallisen taitokäsityksen kanssa. Arvioinnin avulla oppijan on mahdollista muodostaa realistinen käsitys omasta osaamisestaan ja kehittää oppimaan oppimisen taitojaan.

Arviointiin osallistuvat kaikki opiskelijaa opettavat ja ohjaavat yhteistyössä. Kaikille opiskelijoille ja arviointiin osallistuville tiedotetaan kotoutumiskoulutuksen arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta, kuten arvioinnin tehtävistä, kohteista ja dokumentoinnista (arviosta päättäminen, arvioinnin uusiminen) sekä koulutuksesta annettavan todistuksen sisällöstä.

6.2 Arviointi koulutuksen aikana

Arviointi on jatkuva prosessi, joka kestää koko koulutuksen ajan. Se kohdistuu sekä oppimistuloksiin että oppimisprosessiin. Sen tavoitteena on antaa henkilökohtaista ja rakentavaa palautetta ja tukea opiskelijalle. Arviointia suoritetaan kotoutumiskoulutuksessa lähtötason arvioinnissa, oppimisen edistymistä arviotaessa, seuraavaan moduuliin tai toiseen ryhmään sijoitettaessa sekä kotoutumiskoulutuksen päättyessä.

Opiskelijan osaamista on arvioitava suhteessa kotoutumiskoulutuksen tai moduulien tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin sekä niistä johdettuihin arviointikriteereihin. Opiskelijan tulee saada koulutuksen aikana riittävästi monipuolista palautetta edistymisestään ja oppimisestaan.

Jatkuvan arvioinnin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa suunnittelemaan omaa opiskeluaan. Itsearvioinnin ja työskentelyn arvioinnin kehittymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Oppimisen arvioinnin tavoite on, että opiskelija tietää, mitä osaa ja miten hänen on vielä kehitettävä osaamistaan. Oppimisen arvioinnissa käytetään opiskelijaa motivoivia ja aktivoivia menetelmiä. Niiden avulla tuetaan ja motivoidaan opiskelijaa tavoitteiden saavuttamisessa sekä kehitetään opiskelijan itsearviointitaitoa.

Oppimista arvioidaan koko koulutuksen ja opiskelun ajan antamalla opiskelijalle suullista tai kirjallista arviointipalautetta oppimisen etenemisestä. Oppimisen arvioinnin perusteella tehdään tarvittavat muutokset opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja ne otetaan huomioon opetuksen järjestämisessä ja oppimisen tukemisessa. Mikäli koulutus on jaettu moduuleihin, voidaan moduulin suorittamisesta antaa todistus, johon sisältyy arvio opiskelijan kielitaitotasosta kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite 1) mukaan.

Kotoutumiskoulutuksen arvioinnissa käytetään monipuolisia ja opiskelijoiden taustan ja osaamisen huomioon ottavia joustavia menetelmiä siten, että jokainen voi osoittaa osaamisensa. Samalla on varmistettava, että opiskelija ymmärtää arvioinnin periaatteet, merkityksen ja arviointitavan kielitaidon mahdollisista puutteista huolimatta.

6.3 Arviointi kotoutumiskoulutuksen päättyessä ja todistus

Kotoutumiskoulutuksen päättyessä opiskelijoita arvioidaan suhteessa koko koulutukselle asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnin tulee kohdistua opiskelijan yleiseen edistymiseen sekä koulutuksen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamiseen. Opiskelijan on arvioinnin perusteella saatava realistinen käsitys omasta osaamisestaan.

Arvioinnissa huomioidaan kaikki kotoutumiskoulutuksen osa-alueet: suomen tai ruotsin kieli ja viestintätaidot, työelämä- ja yhteiskuntataidot sekä valinnaiset opinnot. Kaikki nämä osa-alueet arvioidaan erikseen. Arvioinnin tulee olla luotettavaa ja oikeudenmukaista. Suoritettavasta aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksesta annetaan koulutuksen päättyessä todistus.

Todistus sisältää seuraavat tiedot:

- koulutusorganisaation nimi sekä mahdollinen oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja syntymäaika
- koulutuksen nimi ja laajuus sekä koulutuksen sisältökokonaisuuksien laajuus (päivien ja opintuntien määrä/opintoviikkojen määrä)

- todistuksen antopäivä
- koulutusorganisaation/oppilaitoksen leima
- mahdolliset lisätiedot (esimerkiksi suositus seuraavaksi koulutukseksi)
- allekirjoitukset
- tieto siitä, että kotoutumiskoulutus on toteutettu noudattaen näitä Opetushallituksen laatimia aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita (Opetushallituksen määräys 1/011/2012).

Kotoutumiskoulutuksen eri osa-alueet arvioidaan todistuksessa seuraavasti:

- **Suomen/ruotsin kieli ja viestintätaidot** arvioidaan siten, että arvioinnissa huomioidaan kielitaidon kaikki osa-alueet. Arvioinnissa on otettava huomioon, että opiskelijoiden kielitaitoprofiili voi olla hyvinkin epätasainen.

Saavutettu kielitaitotaso arvioidaan kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite 1) mukaan seuraavista kielitaidon osa-alueista:

- kuullun ymmärtäminen
- puhuminen
- luetun ymmärtäminen
- kirjoittaminen.

Todistukseen merkitään opiskelijan saavuttama kielitaitotaso sekä taitotason kuvaus (liite 2).

- **Työelämä- ja yhteiskuntataidot** arvioidaan merkinnällä *suoritettu/-*.
- Lisäksi todistukseen merkitään opiskelijan saama **ohjauksen määrä** opintoviikkoina.
- Mikäli opiskelija on suorittanut **valinnaisia opintoja**, niiden nimet ja laajuudet merkitään todistukseen.

Kotoutumiskoulutuksen todistusmalli on liitteessä 4.

Liite 1. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältävät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmassa tilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.1	Kielitaidon alkeiden hallinta	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää erittäin rajoitteen määrän tavallisimpia sanoja ja fraaseja (tervehdyksiä, nimiä, lukuja, kehoituksia) arkisissa yhteyksissä. Ei edes ponnistellen ymmärrä kuin kaikkein alkeellisinta kielinestä. Tarvitsee erittäin paljon apua: toistoa, osoittamista, käännöstä. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Vuorovaikutus on puhekuppanoin varassa, ja puhuja turvautuu ehkä äidinkieleen tai eleisiin. Puheessa voi olla paljon pitkiä taukoja, toistoja ja katkoksia. Ääntäminen voi aiheuttaa suuria ymmärtämisongelmia. Osaa hyvin suppean perusnaston ja joitakin opeteltuja vakiolilmaisuja. Puhuja ei kykene vapaaseen tuotoukseen, mutta hänen hallitsemansa harvat kaavamaiset ilmaisut voivat olla melko virheettömiä. 	<ul style="list-style-type: none"> Tuntee kirjainjärjestelmän, mutta ymmärtää tekstistä vain hyvin vähän. Tunnistaa vähäisen määrän tuttuja sanoja ja lyhyitä fraaseja ja osaa yhdistää niitä kuviin. Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennakkoitavassa yhteydessä on erittäin rajoittunut. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lyhyin ilmaisuin. Osaa kirjoittaa kielen kirjaimet ja numerot kirjaimin, merkitä muistiin henkilökohtaiset perustietonsa ja kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja ja fraaseja. Osaa joukon erillisiä sanoja ja sanontoja. Ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta kirjoittaa oikein muutamia sanoja ja ilmauksia.

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmassa tilanteissa			
	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen	
A1.2 Kehittyvä alkeiskieli- taito	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää rajallisen määrän sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehoituksia, jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin tai välittömään tilanteeseen. Joutuu ponnistelemaan ymmärtääkseen yksinkertaisiakin lausumia ilman selvää tilannevihjeitä. Tarvitsee paljon apua: puheen hidastamista, toistoa, näyttämistä ja käännöistä. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoa viestiä suppeasti joihinkin välittömiä tarpeita ja kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä vuoropuheluissa. Tarvitsee usein puhelukumppanin apua. Puheessa on taukoja ja muita katkoksia. Ääntäminen voi aiheuttaa usein ymmärtämisongelmia. Osoa hyvin suppean perussanaston, joihinkin tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskieliopin aineksia. Alkeellisessäkin vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä. 	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää nimiä, kylttejä ja muita hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin. Tunnistaa yksinkertaisesta tekstistä yksittäisen tiedon, jos voi lukea tarvittaessa uudelleen. Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennustettavassa yhteydessä on rajallinen. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lausein. Osoa kirjoittaa muutamia lauseita ja fraaseja itsestään ja lähipiiristään (esim. vastauksia kysymyksiin tai muistiappuja). Osoa joihinkin perussanoja ja sanoja ja pystyy kirjoittamaan hyvin yksinkertaisia päälauseita. Ulkoa opetellut fraasit voivat olla oikein kirjoitettuja, mutta alkeellisimmassakin vapaassa tuotoksessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä. 	

Taitotasotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa		
	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.3 Toimiva alkeiskielitaito	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää yksinkertaisia lausumia (henkilökohtaisia kysymyksiä ja jatkopäivisiä ohjeita, pyyntöjä ja kieltöjä) rutiinimaisissa keskusteluissa tilanneyhteiden tukemana. Pystyy seuraamaan yksinkertaisia, välittämiin tilanteisiin tai omaan kokemukseensa liittyviä keskusteluja. Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja kuulijalle kohdenneettua yleiskielistä puhetta. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoo kertoo lyhyesti itsestään ja lähipiiristään. Selviytyy kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuheluista ja palvelutilanteista. Tarvitsee joskus puhekkumppanin apua. Kaikkein tutuimmat jaksot sujuvat, muualla tauot ja katkokset ovat hyvin ilmeisiä. Ääntäminen voi joskus tuottaa ymmärtämisongelmia. Osoo rajallisen joukon lyhyitä, ulkoo opeteltuja ilmauksia, keskeisintä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Alkeellisessäkin puheessa esiintyy paljon peruskieliloppivirheitä. 	<ul style="list-style-type: none"> Pystyy lukemaan tuttuja ja joitakin tuntemattomia sanoja. Ymmärtää hyvin lyhyitä viestejä, joissa käsitellään arkielämää ja rutiinipahtumia tai annetaan yksinkertaisia ohjeita. Pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä (postikortit, säätiötiedotukset). Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hyvin hidasta. 	<ul style="list-style-type: none"> Selviytyy kirjoittamalla kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokeuksiin liittyvissä tilanteissa. Osoo kirjoittaa yksinkertaisia viestejä (yksinkertaisen postikortin, henkilöä tiedot, yksinkertaisen sanelu). Osoo kaikkein tavallisimpia sanoja ja ilmauksia, jotka liittyvät omaan elämään tai konkreetteihin tarpeisiin. Osoo kirjoittaa muutamia yksilauseisia virkeitä. Alkeellisessäkin vapaassa tuotoksessa esiintyy monenlaisia virheitä.

Taitotaso A2		Välitöiden sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta		
	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1 Peruskiel- taidon alkuvaihe	<ul style="list-style-type: none"> • Pystyy ymmärtämään yksinkertaisia puheita tai seuraamaan keskustelua aiheista, jotka ovat hänelle välittömän tärkeitä. • Pystyy ymmärtämään lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien keskustelujen ja viestien (ohjeet, kuulutukset) ydinsisältön sekä havaitsemaan aihepiiriin vaihdokset tv-uutisissa. • Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalilla nopeudella ja selkeästi puhuttua yleiskielistä puheita, joka usein täytyy lisäksi toistaa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osoa kuvata lähipiiriään muutamain hyvin lausein. Selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Osoa aloittaa ja lopettaa lyhyen vuoropuhelun, mutta kykenee harvoin ylläpitämään pitempää keskustelua. • Tuottaa sujuvasti joitakin tuttuja jaksoja, mutta puheessa on paljon hyvin ilmeisiä taukoja ja vääriä aloituksia. • Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on hyvin ilmeistä ja ääntämisvirheitä voi koitua satunnaisia ymmärtämisongelmia. • Osoa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisiä rakenteita (kuten menneen ajan muotoja ja konjunktioita). • Hallitsee kaikkein yksinkertaisimman kielipiirin alkeellisessa vapaassa puheessa, mutta virheitä esiintyy yhä paljon perusrakenteissakin. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää yksinkertaisia ja kaikkein tavanomaisinta sanastoa sisältäviä tekstejä (yksityiskirjeitä, pikku-uutisia, arkisimpia käyttöohjeita). • Ymmärtää tekstin pääajatuksen ja joitakin yksityiskohtia parin kappaleen pituisesta tekstistä. Osoa paikkaantaa ja verrata yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn kontekstin avulla. • Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hidasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Selviytyy kirjoittamalla kaikkein rutiinomaisimmista arkifilanteista. • Osoa kirjoittaa lyhyitä, yksinkertaisia viestejä (henkilökohtaiset kirjeet, lappuset), jotka liittyvät arkisiin tarpeisiin sekä yksinkertaisia, luettelomaisia kuvauksia hyvin tutuista aiheista (todellista tai kuvitteellista henkilöistä, tapahtumista, omista ja perheen suunnitelmista). • Osoa käyttää perustarpeisiin liittyvää konkreettista sanastoa ja perusaikamuotoja sekä yksinkertaisin sidossanoin (ja, mutta) liitettyä rinnasteisia lauseita. • Kirjoittaa kaikkein yksinkertaisimmat sanat ja rakenteet melko oikein, mutta tekee toistuvasti virheitä perussasioissa (aikamuodot, taivutus) ja tuottaa paljon kömpelöitä ilmaisuja vapaassa tuotoksessa.

Taitotasotaso A2		Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta			
A2.2		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Kehittyvä peruskielitaito		<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää tarpeeksi kyetäkseen tyydyttämään konkreetit tarpeensa. Pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia. Pystyy yleensä tunnistamaan ympärillään käytävän keskustelun aiheen. Ymmärtää tavallista sanastoa ja hyvin rajallisen joukon idiomeja tuttuja aiheita tai yleistietoa käsittelevässä tilannesidonnaisessa puheessa. Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää yleispuhekieltä, joka äännetään hitaasti ja selvästi. Toistoa tarvitaan melko usein. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoo esittää pienen, luetteloimaisen kuvauksen lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista. Pystyy osallistumaan ruutiinimaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista. Voi tarvitta apua keskustelussa ja vähellä joitakin aihepiirejä. Puhe on välillä sujuvaa, mutta erilaiset katkokset ovat hyvin ilmeisiä. Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on ilmeistä ja äänitamisvirheitä esiintyy. Osoo kohtalaisen hyvin tavallisen, jokapäiväisen sanaston ja jonkin verran idiomattisia ilmaisuja. Osoo useita yksinkertaisia ja myös joitakin vaativampia rakenteita. Laajemmassa vapaassa puheessa esiintyy paljon virheitä perusasioissa (esim. verbien aikamuodoissa) ja ne voivat joskus häiritä ymmärrettävyyttä. 	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä jonkin verran vaativissa arkisissa yhteyksissä (mainokset, kirjeet, ruokailut, aikataulut) sekä faktatekstejä (käyttöohjeet, pikku-uutiset). Pystyy hankkimaan helposti ennakoitavaa uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsenellyistä muutaman kappaleen pituisista teksteistä. Osoo päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja kontekstista. Tarvitsee usein uudelleen lukeamista ja apuvälineitä tekstikappaleen ymmärtämiseksi. 	<ul style="list-style-type: none"> Selvyytyy kirjoittamalla tavallisissa arkilanteissa. Osoo kirjoittaa hyvin lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista ja henkilökohtaisista kokemuksista tai elinympäristönä arkipäiväisistä puolista (lyhyet kirjeet, muistilaput, hakemukset, puhelinviestit). Osoo arkisen perussanaston, rakenteet ja tavallisimmat sidoskeinot. Kirjoittaa yksinkertaiset sanat ja rakenteet oikein, mutta tekee virheitä harvinaisemmissa rakenteissa ja muodoissa ja tuottaa kömpelöitä ilmaisuja.

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä		
	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.1 Toimiva peruskieletaito	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää pääajatuksen ja keskeisiä yksityiskohtia puheesta, joka käsittelee koulussa, työssä tai vapaa-aikana säännöllisesti toistuvia teemoja mukaan lukien lyhyt kerronta. Tavoittaa radiouutisten, elokuvien, tv-ohjelmien ja selkeiden puhelinviestien pääkohdat. Pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen joukon idiomeja. Pitemmän viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja selkeämpää yleiskielistä puhetta. Toistoa tarvitaan silloin tällöin. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoa kertoo tutuista asioista myös joltakin yksityiskohtia. Selviytyy kielialueella tavallisimmista arkifilanteista ja epävirallisista keskusteluista. Osoa viestiä itselleen tärkeistä asioista myös hieman vaativammassa tilanteissa. Pitkäkestoinen esitys tai käsitteelliset aiheet tuottavat ilmeisiä vaikeuksia. Pitää yllä ymmärrettävää puhetta, vaikka pitemmissä puhejaksoissa esiintyy taukoja ja epärintiä. Äänittäminen on selvästi ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on joskus ilmeistä ja äänittämisvihteitä esiintyy jonkin verran. Osoa käyttää melko laajaa jokapäiväistä sanastoa ja joltakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Käyttää useita erilaisia rakenteita. Laajemmassa vapaassa puheessa kieliloppivirheet ovat tavallisia (esim. artikkelit ja päätteitä puuttuu), mutta ne häiritsevät harvoin ymmärrettävyyttä. 	<ul style="list-style-type: none"> Pystyy lukemaan monenlaisia, muutaman sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, kurssiohjelmat, keittokirjat) tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta. Pystyy seuraamaan tuttua aihetta käsittelevän parisivuisen tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia. Arkikokemuksesta poikkeavien aiheiden ja tekstin yksityiskohtien ymmärtäminen voi olla puutteellista. 	<ul style="list-style-type: none"> Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävää, jonkin verran yksityiskohtaisinkin arkifietoa välittävän tekstin tutuista, itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Osoa kirjoittaa selväpiirteisen sidosteisen tekstin liittämällä erilliset ilmaukset peräkkäin jaksoiksi (kirjeet, kuvaukset, tarinat, puhelinviestit). Pystyy välittämään tehokkaasti tuttua tietoa tavallisimmassa kirjallisen viestinnän muodoissa. Osoa useimpien tutuissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteen, vaikka teksteissä esiintyy interferenssiä ja ilmeisiä kiertoilmaisuja. Rutiinomainen kielilaines ja perusrakenteet ovat jo suhteellisen virheettömiä, mutta jotkut vaativimmat rakenteet ja sanalliset tuottavat ongelmia.

Taitotasotaso B1		Selviytyminen arkielämässä			
	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen	
B1.2 Sujuva peruskieletaito	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää selväpiirteistä asiantietoa, joka liittyy tuttuihin ja melko yleisiin aiheisiin jonkin verran vaativissa yhteyksissä (epäsuora tiedustelu, työkeskustelut, ennakoitavissa olevat puhelinviestit). Ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta ja epämuodollisesta keskustelusta. Ymmärtäminen edellyttää yleiskielä tai melko tuttua aksenttia sekä satunnaisia toistoja ja uudelleenmuotoiluja. Nopea syntyperäisten välinen keskustelu ja vieraiden aiheiden tuntemattomat yksityiskohdat tuottavat vaikeuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa kertoa tavallisia, konkreettisia aiheista kuvailen, eritellen ja vertaillen ja selostaa myös muita aiheita, kuten elokuvia, kirjoja tai musiikkia. Osaa viestiä varmasti useimmissa tavallisissa tilanteissa. Kielellinen ilmaisu ei ehkä ole kovin tarkkaa. Osaa ilmaista itseään suhteellisen vaivattomasti. Vaikka taukoja ja katkoksia esiintyy, puhe jatkuu ja viesti välittyy. Ääntäminen on hyvin ymmärrettävää, vaikka intonaatio ja painotus eivät ole aivan kohdekielen mukaisia. Osaa käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idioomeja. Käyttää myös monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Kieloppivirheitä esiintyy jonkin verran, mutta ne häiritsevät harvoin laajempaan viestintään. 	<ul style="list-style-type: none"> Pystyy lukemaan muutaman kappaleen pituisia tekstejä monenlaisista aiheista (lehtiarikkelit, esitteet, käyttöohjeet, yksinkertainen kaunokirjallisuus) ja selvittää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä käytännönläheisissä ja itselleen tärkeissä tilanteissa. Pystyy etsimään ja yhdistelemään tietoja useammasta muutaman sivun pituisesta tekstistä suorittaakseen jonkin tehtävän. Pitkien tekstien jotkin yksityiskohdat ja sävyt saattavat jäädä epäselviksi. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa kirjoittaa henkilökohtaisia ja julkisempia viestejä, kertoo niissä uutisia ja ilmaista ajatuksiaan tutuista abstrakteista ja kulttuurialeista, kuten musiikista tai elokuvista. Osaa kirjoittaa muutaman kappaleen pituisen jäsentyneen tekstin (muistiinpanoja, lyhyitä yhteenvedoja ja selostuksia selväpiirteisen keskustelun tai esityksen pohjalta). Osaa esittää jonkin verran tukitietoa pääajatuksille ja ottaa lukijan huomioon. Hallitsee melko monenlaiseen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita. Osaa ilmaista rinnastaisuutta ja alisteisuutta. Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä, vaikka virheitä esiintyy vaativissa rakenteissa, tekstin jäsentelyssä ja tyyliässä ja vaikka äidinkielen tai jonkin muun kielen vaikutus on ilmeinen. 	

Taitotaso B2 Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa					
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.1	Itsenäisen kielitaidon perustaso	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää osittain kielellisesti monimutkaisesta puheesta pääajatuksen, kun se käsittelee konkreetteja tai abstrakteja aiheita. Pystyy seuraamaan yleisesti kiinnostavaa yksityiskohtaista kertontaa (uutiset, haastattelut, elokuvat, luennot). Ymmärtää puheen pääkohdat, puhujan tarkoituksen, asenteita, muodollisuusastetta ja tyyliä. Pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaisista argumentoinnista, jos puheen kulku on selvästi merkitty erilaisin ääntymisin (sidesanat, rytmitys). Pystyy tiivistämään tai ilmaisemaan kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat. Ymmärtää suuren osan ympärillään käytävästä keskustelusta, mutta voi kokea vaikeaksi ymmärtää useamman syntyperäisen välistä keskustelua, jos nämä eivät mitenkään helpota sanottavaansa. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoa esittää selkeitä, täsmällisiä kuvauksia monista kokemuspäihin liittyvistä asioista, kertoo tuntemuksista sekä tuoda esiin tapahtumien ja kokemusten henkilökohtaisen merkityksen. Pystyy osallistumaan aktiivisesti useimpiin käytännöllisiin ja sosiaalisiin tilanteisiin sekä melko muodollisiin keskusteluihin. Pystyy säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa vaikuttamatta tahattomasti huvittavalta tai ärsyttävältä. Kielellinen ilmaisu ei aina ole täysin tyylikästä. Pystyy tuottamaan puhejaksoja melko tasaiseen tahtiin, ja puheessa on vain harvoin pitempiä taukoja. Ääntäminen ja intonaatio ovat selkeitä ja luontevia. Osoa käyttää monipuolisesti kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa mukaan lukien idiomattinen ja käsitteellinen sanasto. Osoittaa kasvavaa taitoa reagoida sopivasti tilanteen asettamiin muotovaatimuksiin. Kieliopin hallinta on melko hyvää, eivätkä satunnaiset virheet yleensä häiritse ymmärtävyyttä. 	<ul style="list-style-type: none"> Pystyy lukemaan itsenäisesti muutaman sivun pituisia tekstejä (lehtiartikkeleita, novelleja, viihde- ja tietokirjallisuutta, raportteja ja yksityiskohtaisia ohjeita) oman alan tai yleisistä aiheista. Tekstit voivat käsitellä abstrakteja, käsitteellisiä tai ammatillisia aiheita, ja niissä on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä. Pystyy tunnistamaan kirjoittajan ja tekstin tarkoituksen, paikantamaan useita eri yksityiskohtia pitkästä tekstistä. Pystyy nopeasti tunnistamaan tekstin sisällön ja uusien tietojen käyttöarvon päättyäkseen, kannattaako tekstiin tutustua tarkemmin. Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien idiomit ja kulttuurivieraukset. 	<ul style="list-style-type: none"> Osoa kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä monista itseään kiinnostavista aihepiireistä, tutuista abstrakteista aiheista, ruumiillonteisia asiaviesteistä sekä muodollisempia sosiaalisia viestejä (arvoselut, liikekirjeet, ohjeet, hakemukset, yhteenvedot). Osoa kirjoittaessaan ilmaista tietoja ja näkemyksiä tehokkaasti ja kommentoida muiden näkemyksiä. Osoa yhdistellä tai tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja omaan tekstiin. Osoa laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidosteisen tekstin laatimiseksi. Sävy on tyylin joustavuus on rajallinen, ja pitkässä esityksessä voi ilmetä hyppäyksiä asiasta toiseen. Hallitsee melko hyvin oikeinkirjoituksen, kieliopin ja välimerkkien käytön, eivätkä virheet johda väärinkäsityksiin. Tuotoksessa saattaa näkyä äidinkielen vaikutus. Vaativat rakenteet sekä ilmaisun ja tyylin joustavuus tuottavat ongelmia.

Taitotaso B2 Selvityminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa

		Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.2	<p>Toimiva itsenäinen kielitaito</p> <p>Kuullun ymmärtäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää elävää tai tallennettua, selkeästi jäsentynyttä yleiskielistä puhetta kaikissa sosiaalisen elämän, koulutuksen ja työelämän tilanteissa (myös muodollinen keskustelu ja syntyperäisten välinen vilkas keskustelu). Pystyy yhdistämään vaativia tehtäviä varten kompleksista ja yksityiskohtaista tietoa kuulemistaan laajoista keskusteluista tai esityksistä. Osaa päätellä ääneen lausumattomia asenteita ja sosiokulttuurisia viitteitä sekä arvioida kriittisesti kuulemaansa. Ymmärtää vieraita puhujia ja kielimuotoja. Huomattava taustamelu, kielellinen huumori ja harvinaisimmat idiomit ja kulttuuriviittaukset saattavat yhä tuottaa vaikeuksia. 	<p>Puhuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Osaa pitää valmistellun esityksen monenlaisista yleisistäkin aiheista. Pystyy tehokkaaseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa. Osaa keskustella ja neuvotella monista asioista, esittää ja kommentoida vaativia ajatuksia ja kyriä sanottavansa toisten puheenvuoroihin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla. Esitys voi olla kaavamaisista, ja puhuja turvautuu toisinaan kiertoilmauksiin. Osaa viestiä spontaanisti, usein hyvinkin sujuvasti ja vaivattomasti satunnaisista epäoimneistä huolimatta. Ääntäminen ja intonaatio ovat hyvin selkeitä ja luontevia. Hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista konkreetteja ja käsitteellisiä, tultuja ja tuntemattomia aiheita varmasti, selkeästi ja tilanteen vaatimaa muodollisuudesta noudattaen. Kielelliset syyt rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin. Kieliopin hallinta on hyvää. Usein puhuja korjaa virheensä itse, eivätkä virheet häiritä ymmärrettävyyttä. 	<p>Luetun ymmärtäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Pystyy lukemaan itsenäisesti usean sivun pituisia, eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä (päivälehtiä, novelleja, kaunokirjallisuutta). Jotkin näistä voivat olla vain osittain tuttuja tai tuntemattomia, mutta henkilön itsensä kannalta merkityksellisiä. Pystyy tunnistamaan kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin tarkoituksen. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimutkaisista teksteistä. Ymmärtää riittävästi tiivistäkseen pääkohdat tai ilmaistakseen ne toisin sanoin. Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien harvinaisemmat idiomit ja kulttuuriviittaukset. 	<p>Kirjoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Osaa kirjoittaa selkeitä, yksityiskohtaisia, muodollisia ja epämuodollisia tekstejä monimutkaisista todellisista tai kuvitelluista tapahtumista ja kokemuksista enimmäkseen tutuille ja toisinaan tuntemattomille lukijoille. Osaa kirjoittaa esseen, muodollisen tai epämuodollisen selostuksen, muistiinpanoja jatkotehtäviä varten ja yhteenvedoja. Osaa kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin, ilmaista kantansa, kehittää argumentteja systemaattisesti, analysoida, pohdita ja tiivistää tietoa ja ajatuksia. Kielellinen ilmaisuvarasto ei rajoita havaittavasti kirjoittamista. Hallitsee hyvin kielioopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä harvinaisissa rakenteissa ja idiomattisissa ilmauksissa sekä tyylisekoissa.

Selviytyminen monissa vaativissa kielenkäyttötilanteissa				
Taitotasot C1 - C2	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
C1.1 Taitavan kielitaidon perustaso	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää suhteellisen vaivattomasti pitempäänkin puhetta tai esitystä (elokuvia, luentoja, keskusteluita, väittelyjä) erilaisista tutuista ja yleisistä aiheista myös silloin, kun puhe ei ole selkeästi jäsenneltyä ja sisältää idiomattisia ilmauksia ja rekisterinvaihtoksia. Ymmärtää hyvin erilaisia äänite- materiaaleja yksityiskohtaisesti ja puhujien välisiä suhteita ja tarkoituksia tunnistuen. Vieras aksentti tai hyvin murteellinen puhekieli tuottavat vaikeuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa pitää pitkähkön, valmistellun muodollisenkin esityksen. Pystyy ottamaan aktiivisesti osaa monimutkaisiin käsitteellisiin ja yksityiskohtia sisältäviin tilanteisiin ja johtaa rutiiniluonteisia kokouksia ja pienryhmiä. Osaa käyttää kieltä monenlaisen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Tyylilajien ja kielimuotojen vaihtelu tuottaa vaikeuksia. Osaa viestiä sujuvasti, spontaanisti ja lähes vaivattomasti. Osaa vaihdella intonaatiota ja sijoittaa lausepainot oikein ilmaistakseen kaikkein hienoinpiikin merkitysvaihteluita. Sanasto ja rakenteisto ovat hyvin laajat ja rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla. Kieliopin hallinta on hyvää. Satunnaiset virheet eivät hankaloita ymmärtämistä, ja puhuja osaa korjata ne itse. 	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää yksityiskohtaisesti pitkäjätkö, kompleksisia tekstejä eri aloilta. Pystyy vaihtelevaan lukutapaan- sa tarpeen mukaan. Osaa lukea kriittisesti ja tyyllillisiä vivaheita arvioiden sekä tunnistaa kirjoit- tajan asennoitumisen ja tekstin piilomerkityksiä. Pystyy paikan- tamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimut- kaisista teksteistä, tiivistämään ne ja tekemään niistä vaativia johtopäätöksiä. Vaativimmat yksityiskohtat ja idiomattiset tekstikohtat saattavat vaatia useamman lukukerran tai apuvälineiden käyttöä. 	<ul style="list-style-type: none"> Pystyy kirjoittamaan selkeitä, hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista, ilma- semaan itseään täsmällisesti ja ottamaan huomioon vastaanotta- jan. Osaa kirjoittaa todellista ja kuvitteellista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä käyttäen kieltä joustavasti ja moni- soisesti. Pystyy kirjoittamaan selkeitä ja laajoja selostuksia vaativistakin aiheista. Osoittaa, että hallitsee monia keinoja tekstin jäsennämiseksi ja sidosteisuuden edistämiseksi. Kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Hallitsee hyvin idio- mattiset ilmaukset ja tavalliset sanonnat. Hallitsee erittäin hyvin kielio- pin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä satunnaises- ti idiomattisissa ilmauksissa sekä tyylliselkoissa.

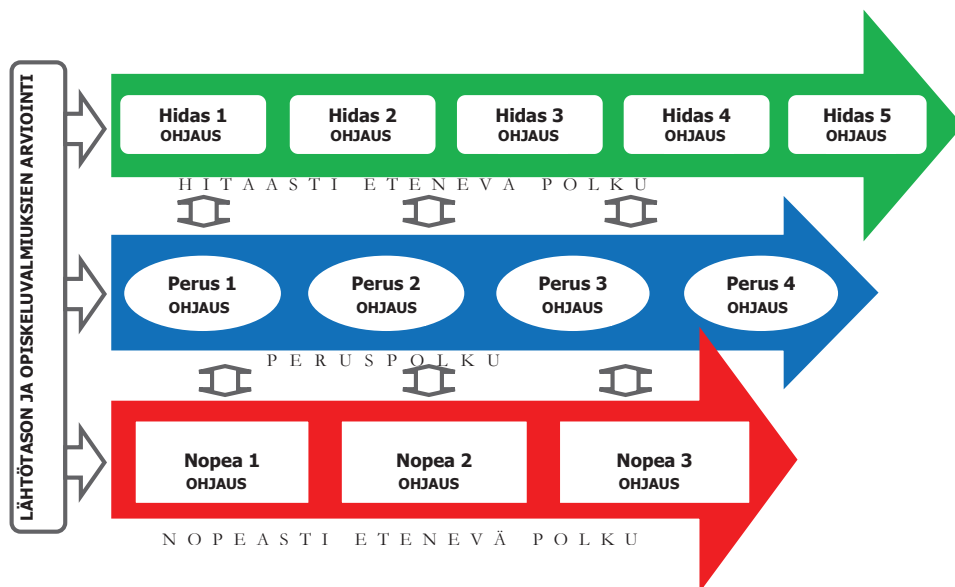
Liite 2. Kielitaitotasojen yleiskuvaukset

TASO	KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	PUHUMINEN	LUETUN YMMÄRTÄMINEN	KIRJOITTAMINEN
A1.1.	Ymmärtää joitakin sanoja ja fraaseja.	Osaa vastata itseään koskeviin kysymyksiin.	Tunnistaa joitakin itselleen tuttuja sanoja.	Osaa kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja.
A1.2.	Ymmärtää joitakin lyhyitä lauseita ja ilmauksia.	Osaa kysyä ja vastata suppeasti itseä koskeviin kysymyksiin ja kysyä jotakin.	Löytää erittäin lyhyestä tekstistä yksittäisiä tietoja.	Osaa kirjoittaa joitakin lyhyitä lauseita.
A1.3.	Ymmärtää joitakin lyhyitä rutiinomaisia keskusteluja.	Osaa kertoa itsestään ja lähipiiristään ja toimia kaikkein yksinkertaisimmista puhetilanteista.	Ymmärtää pääasian lyhyestä ja yksinkertaisesta arkisesta viestistä tai ohjeesta.	Osaa viestiä tutussa arkitilanteessa kirjoittamalla muutama yksinkertaisen lauseen.
A2.1.	Ymmärtää yksinkertaista puhetta sekä lyhyitä viestejä jokapäiväisistä asioista.	Selviytyy tavallisista ja helpoista jokapäiväisistä puhe- ja palvelutilanteista.	Ymmärtää jokapäiväistä sanastoa sisältäviä yksinkertaisia tekstejä.	Osaa kirjoittaa lyhyitä tekstejä ja luettelomaisia kuvauksia tutuista asioista ja tapahtumista.
A2.2.	Ymmärtää helppoa ja selkeää asiapuhetta ja keskustelua tutuista aiheista.	Osaa kuvata lyhyesti tuttuja asioita ja tapahtumia ja pystyy osallistumaan rutiinomaisiin keskusteluihin, joissa vaihdetaan tietoa.	Ymmärtää tavallisia jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja pystyy hankkimaan uutta tietoa lyhyestä ja selkeästä tekstistä, mikäli aihe on tuttu.	Selviytyy kirjoittamalla tavanomaisissa arkitilanteissa ja osaa kirjoittaa yksinkertaisen kuvauksen menneistä tapahtumista.
B1.1.	Ymmärtää selkeää yleiskielistä puhetta ja kerrontaa yleisistä aiheista.	Selviää tavallisimmista arkielämän puhetilanteista ja epävirallisista keskusteluista.	Pystyy ymmärtämään pääajatuksen ja tärkeimmät yksityiskohdat muutaman sivun mittaisista käytännönläheisistä teksteistä.	Osaa kirjoittaa lyhyen ja yhtenäisen tekstin ja välittää kirjallisesti tietoa yleisistä aiheista.

B1.2.	Ymmärtää tavallista asiapuhetta ja keskusteluja erilaisissa vapaa-ajan ja työelämän tilanteissa.	Osaa viestiä suullisesti useimmissa vapaa-ajan ja työelämän tilanteissa.	Ymmärtää ja pystyy yhdistelemään perustietoja erilaisia aiheita käsittelevistä selkeistä teksteistä.	Osaa kirjoittaa lyhyitä, selkeitä ja ymmärrettäviä tekstejä erilaisista aiheista.
B2.1.	Ymmärtää erilaisia aiheita ja omaa erikokoalaansa koskevaa yksityiskohtaista puhetta ja keskustelua.	Pystyy osallistumaan aktiivisesti useimpiin sosiaalisiin tilanteisiin ja melko muodollisiin keskusteluihin.	Ymmärtää erilaisia tekstejä sekä yleisistä että oman alansa aiheista ja pystyy tunnistamaan kirjoittajan ja tekstin tarkoituksen.	Osaa kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä erilaisista itseään kiinnostavista aiheista.
B2.2.	Ymmärtää sekä epämuodollista että muodollista puhetta ja keskustelua lähes kaikissa tilanteissa.	Osaa ilmaista itseään sujuvasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla.	Ymmärtää eri tarkoituksiin laadittuja monimutkaisia tekstejä ja osaa tiivistää tekstin pääkohdat.	Osaa kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia sekä muodollisia tekstejä erilaisista aiheista.
C1.1.	Ymmärtää kaikenlaisia sekä epämuodollista että virallista puhetta erilaisista yleisistä aiheista jokseenkin vaivattomasti.	Osaa viestiä sujuvasti, spontaanisti ja lähes vaivattomasti erilaisissa sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa ja vaihdella ilmaisuaan asian ja tilanteen mukaan.	Ymmärtää yksityiskohtaisesti kaikenlaisia monimutkaisiakin tekstejä erilaisista yleisistä aiheista.	Pystyy kirjoittamaan erilaisia tekstejä monimutkaisistakin aiheista selkeästi ja yksityiskohtaisesti ja ottamaan huomioon vastaanottajan.
C1.2.	Toimiva taitava kielitaito			
C2.1- C2.2	Äidinkielen kaltainen kielitaito			

Liite 3.

Esimerkki opiskelijoiden jakamisesta lähtötason arvioinnin perusteella eri opin-
topoluille sekä kotoutumiskoulutuksen moduuleihin.

Liite 4. Kotoutumiskoulutuksen todistusmalli

Koulutusorganisaation nimi

TODISTUS

Etunimi Sukunimi
syntymäaika

on suorittanut Oppilaitoksen järjestämän aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen

KOULUTUKSEN NIMI (laajuus ov)

Opiskelija on koulutuksen päättyessä arvioitu seuraavasti:

Suomen kieli ja viestintätaidot	30 ov	
kuullun ymmärtäminen	B1.1	
puhuminen	B1.2	
luetun ymmärtäminen	B1.1	
kirjoittaminen	A2.2	
Työelämä- ja yhteiskuntataidot	15 ov	<i>suoritettu</i>
Valinnaiset opinnot		
Hygieniaoosaamistodistus		<i>suoritettu</i>
Oman äidinkielen opintoja (<i>arabia</i>)	2 ov	<i>suoritettu</i>

Opiskelija on saanut ohjausta 5 ov.

Opiskelija on suorittanut työelämäjakson/työelämäjaksot *Yritys Oy:ssä*
1.8.2012 – 15.9.2012 (yhteensä 6 viikkoa).

Mahdolliset lisätiedot liitteessä 1.

Allekirjoitus
rehtori

Allekirjoitus
vastuukouluttaja

Koulutus-
organisaation/
oppilaitoksen
leima

Paikkakunta _____ kuuta vuonna 20_____.

Koulutus on toteutettu noudattaen Opetushallituksen määräystä (1/011/2012) *Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012.*

Painettu
ISBN 978-952-13-5029-0
ISSN 1798-887X

Verkkójulkaisu
ISBN 978-952-13-5030-6
ISSN 1798-8888